

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

**מסורת הש"ם
עם הוספות**

ה א מי' פ"ד מהל'
תמידן הלכה ד:

אֵי לֹא וּעֲלֹתָהּ בְּתִיקוֹ:
יְרוּשָׁלַיִם אֵיךְ יוֹסִי בֵּר
בֶּחָן כְּפִדּוּשׁ תִּנִּי לֵה ר'
חַיִּיא כֹל הַקֹּדֶם אֶת חֲבִיר
בְּתוֹךְ אֲרַכֵּעַ אֲמוֹת לְמוֹזֶכֶת
זֶכֶה. הַמְּמוֹנָה אָמַר לָהֶם
הַצְבִּיעוּ. תִּנָּא הוֹצִיאֹר
אֲצַבְעוֹתֵיכֶם לְמִנִּין. פִּי ר'
אֲחֵר שְׂמִיעָאֵךְ לֵאמֹר אֶחָד
לְעֵצָה מִכֶּסֶף מְצֻרָה וְעוֹנֵהוּ

שתיים

או דילמא בר מאמה יסוד ואמה סובב תיקו:
ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להם
הצביעו וכו': תנא הוציאו אצבעותיכם למנין
ונימנינהו לדידהו מסייע ליה לרבי יצחק
האמר רבי יצחק אסור למנות את ישראל
אפילו לדבר מצוה דכתיב ^א ויפקדם בבוק
מתקף לה רב אשי ממאי דהאי בוק לישנא
דמיבוק הוא ודילמא שמא דמתא הוא
דככתיב ^ב וימצאו ^ג אדוני בוק ^ד אלא מהכא
^ה וישמע שאל את העם ויפקדם בטלאים אמר
רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו
שנאמר ^ו והיה מספר בני ישראל כחול הים
אשר לא ימד רב נחמן בר יצחק ^ז אמר עובר
בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר אמר
רבי שמואל בר נחמני ר' יונתן רמי כתיב
והיה מספר בני ישראל כחול הים ^ח וכתיב
אשר לא ימד ולא יספר לא קשיא כאן בזמן
שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן
שאין עושין רצונו של מקום רבי אמר משום
אבא יוסי בן דוסתאי ^ט לא קשיא כאן בידי
אדם כאן בידי שמים אמר רב נהילאי ^י בר
אידי אמר שמואל כיון שנתמנה אדם פרנס
על הציבור מתעשר מעיקרא כתיב ויפקדם
בבוק ולבסוף כתיב ויפקדם בטלאים ודילמא
מדידהו א"כ מאי רבותא דמילתא ^{יא} וירב
בנחל ^{יב} אמר ר' מני על עסקי נחל בשעה
שאמר לו הקב"ה לשאול ^{יג} לך והכית את

חֲתוּמָה לְמִצְוָה נִקְיָם לָהּ לֵב מִיֶּד
מִגּוֹ: וְנִימְנִינְהוּ לְדִידְהוּ. לְנִלְגּוּתוֹס:
כָּל אֶחָד וְאֶחָד חָרָס וְהַסֵּלֶךְ לַמִּי
בָּם. טוֹס לִקְחָת כָּל אֶחָד טוֹלָה מִזֶּמֶן
הַמֶּנֶךְ וְצֹא לְמִרְחָצוֹ וּמִמֶּנּוּ הַטֹּלָאִים:
כְּתִיב וְהִידָּה מִסִּפֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹלֶ
הַיּוֹם. אֲלֵמָה אֵינִי לָהּ מִנֵּי: כִּמְהָ אֵ
חֲלִי וְאֵ מְרִגִּישׁ גְּבֵרָה דְּמֵרָא ^ל מִיֵּיעִידָהּ.
כִּמְהָ סִמּוֹן וּמוֹצָטָה וְאֵין נֶרֶךְ לַחֲלוֹת
וּלְדֹאֵךְ מִכֵּל רַעָה מִי שֶׁהִקְבִּיָּה צַעֲזוֹ
שֶׁהִי מִזֵּינוּ שָׂאוֹל וְכֵשֶׁל צִאֲחָת
וְעֵלְמָה לֹו לְרַעָה לְקוֹנָסוֹ מִיֵּתָה לְצִטָּל^ל
מִלְכוּתוֹ וְדוֹד וְכֵשֶׁל צִשְׁתִּים וְלֹא עֵלְמָה
לֹו לְרַעָה: דְּאֹורִידָהּ ^ל וְדִהֲפֵתָה. שְׁהִסֵּת
לְמִתּוֹת אֵת יִשְׂרָאֵל צִקּוֹן יִמּוֹ וְגֵרָה
לְצֹא עֲלֵיהֶם זִכְרִי: רַבָּת יִצְחָק שֶׁנָּס
עֲלֵיהֶם: יֵדָה. צִנָּה הַרְאָשׁוֹן: אֲשׁוֹן
הָרַעָה. עַל מִפְּטִשְׁתָּ מִפִּי יִצְחָק:
הָאֵי אִפְרַעְזוּ מִיֵּנִידָהּ. מִדָּה צִמָּה הָאֵ
הַפְּסִידוֹ לְחֵלֶךְ נִחְלָמוֹ וְהָאֵ נִפְסַד נִחְלָת
מִלְכוּתוֹ: מִיִּוֹטָא. מִלְאֲכֵי פִסְדָּה מִצְהִילִים
אֲחִיתוֹ: אֵא נִמְשַׁכְהָ. לְאוֹרֶךְ יִמִּים:
שֶׁאֵא הִידָּה בּוֹ שׁוֹם דּוֹפִי. מִשְׁפַּחָה
וְחִבְלָאֵי הַמִּלְכִּים הַיִּזְנָאִים מִזְרַעוֹ עַל
יִשְׂרָאֵל אֲבָל דּוֹד מִרּוֹת הַמוֹאֲבִיָּה אֲחִיתוֹ:
קִיפָה שֶׁ שְׂרָצִיִּים. דּוֹפִי מִשְׁפַּחָה:
נִגְנֵשׁ שְׂאוֹל. לֵב לִידִי דִבֵּר שְׁעִלִי
יִטֵּל מִמֶּנּוּ מִלְכוּתוֹ: מִפְּנֵי. שְׁמַחְחִילָת
מִלְכוּתוֹ מִחַל עַל כְּסִדּוֹ וְגִילָה עַל עֲמָו
שָׁאִינוֹ כְּדֹא לְמִתּוֹן: וְכְּתִיב יוֹעֵל נִחֵשׁ
הַעֲמִוִּי. וּמִסְקִנָּה דְּלִמְלָתָה שְׁאִמְרוֹ
שֶׁאֵל מִי הָאוֹמֵר שָׂאוֹל יִמְלֹךְ עָלֵינוּ
בְּתַמְחֵילָה מִנוּ (ה) (אֵת) הָאֲנָשִׁים וּמִנְחֵם
וְהָאֵ אֲמַר לֹא יִימָת אֵשׁ הַיּוֹם ^ל הָהִי:
שָׁאִינוֹ

וְעָלָה עֲרֹפָה כָּל הַנְּפֹשֹׁת
 הַמָּה מִה חֲמָאָה וְאִם גְּדוּלִים
 שָׁעָה שְׁאֵמֵר לוֹ שְׁאוּל לְדֹאג.
 רַב הוּנָא ^א כַּמָּה לֹא חָלִי וְלֹא
 לוֹ שְׁאוּל בִּאֲחַת מֵאֵי הִיא
 מִתִּי כִי הַמַּלְכָּתִי אֶת שְׁאוּל
 שָׁבַע הֵתָם אִפְרָעוּ מִיְּנִיה
 אִפְרָעוּ מִיְּנִיה דְּכֹתִיב ^ב וַיִּתֵּן
 נִמְנִי לֹא אִפְרָעוּ מְגוּפִיה לֵאמֹר
 מִמֶּנּוּ סְנֵה־רֵדִין וְנִסְתַּלְקָה הִימְנוּ
 עַד וְהָא אִמֵּר רַב קָבַל דּוּד
 הָא אִיפְרָעוּ מִיְּנִיה ^ג דִּאֲמַר
 אֶת תַּחֲלָקוֹ אֶת הִשְׁדָּה יִצְאָה
 בְּמַלְכוֹ ^ד אִמֵּר רַב הוּנָא כִּבְּן
 כִּבְּן שְׁנָה שְׁמֹלֹכֶךְ בְּטִיט
 שְׁאוּל בֶּן קִישׁ הִדֵּר הוּא
 רַב יְהוּדָה אִמֵּר שְׁמוּאֵל
 דִּאֲמֵר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם
 שְׂרָצִים תְּלוּיָהּ לוֹ מֵאַחֲזָרָיו
 נֶעֱשָׂה שְׁאוּל מִפְּנֵי שְׁמֹחַל עַל
 וַיְהִי כַּמְחֲרִישׁ וְכֹתִיב ^ה וַיַּעַל
 יְהוֹצֵדֶקֶץ כָּל תַּלְמִיד חֶכֶם
 שְׁאִינוּ

ד' ב'. ממה הא לא אפרשו מגופיה כמו משה
 ואלו המדר לא לוקמי בר הונא כרז אלמא דמיה
 למל דלמח לא קמי בר ונמר חיל קמחור ורז ויוד
 מגופיה ועמחא דהפסד מלכות קמי לגופו ומי
 כרז דלמח בשבח פסוק במה נהמה (דף יז) מ
 וישי וישי קשה לרי ומה לערנא דקרח מבי (מלכא
 ו) ונבולא מחזיק דקמחור קמי דוד לון דהא לא קש
 ו) וזע"ס מנאי חיל שוגה היה וזע"ס חזקיה היה
 ו) וזע"ס דרוב קא וזמור לעלי: בהן שבה שדכדכ
 ו) זע"ס ענין אלמא היה מקשה על טעמו דלכחי (מלכא
 ו) וזע"ס חזקיה היה שוגה היה שדכדכ וזע"ס חזקיה היה

(א) שנת נו, (ב) צ"ק ל,;
(ג) סנהדרין קז, (ד) שנת
ו, (ה) סנהדרין כא,
(ו) ב"ב דף טז, (ז) שבת
שם.

(א) רש"י ד"ה וכמינ
יעל כו' חנו האנשים
כנ"ל ומיבזה את נמחק:

מ' אר"ה כבן שנה.
נ' ירושל' פ"ג דצבורים:
שם ואר"י משום ר"ש
מן יהוצדק. עיין כ"מ
נ"ז הלכה י"ג מהל'
ח"ס:

[נדרפס בסוף המסכת]

[illegible]

תורה אור השלם

(א) וַיִּפְקְדֵם בְּבֹזֶק וַיְהִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אַלֶּף וְאַיִשׁ יְהוּדָה
שְׁלֹשִׁים אַלֶּף:
[שְׁמוֹת א' יא, ח]

(ב) וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲדֹנֵי
בֹק בְּבֹק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ
וַיַּכּוּ אֶת הַכְּנָעִי וְאֶת
הַפְּרִזִּי׃ [שופטים א, ה]

(ג) וישמע שאל את

הָיָה וַיִּקְרָא בְּמֵלֶכִים מֵאֲחֵי רְגִל וַיַּעֲשֶׂה אֲלֵהֶם אֶת אִישׁ הַיָּדֵי: [שְׁמֹאל א' טו, ד'] (ד) וְהָיָה מִפְּנֵי
כִּי יִשְׂרָאֵל כָּחֹל הָיָה אִשׁוֹר לֹא יָמַד וְלֹא יִסְפֹּר וְהָיָה בְּמִקְוֵי אִשׁוֹר יִאֲמָר לָהֶם לֹא עָשִׂי אֲתָם יִאֲמָר לָהֶם
וְכִנִּי אֵל חַי: [וַיִּשְׁמַע ב' א'] (ה) וַיָּבֹא שְׂאוֹל עַד עִיר עֲמֹל וַיִּבְרַךְ בְּנָחֹל: [שְׁמֹאל א' טז, ח] (ו) עֲתָה הָיָה וְהַבְּחִיתָ
אֶתְּ עֲמֹל וְהַרְחִיקְתָּם אֶת כָּל אִשְׁרֵי לוֹ אֶת תַּחְבֹּל וְעַלִּי וְהַתַּחְבֹּל מֵאִשׁוֹר עַד אִשְׁשׁוֹר מֵעַלְלָד עַד יוֹנָן מִשְׁוֹר
וְעַד שֶׁשׁ מִגְבֹּל וְעַד הַמּוֹר: [שְׁמֹאל א' טז, יג] (ז) אֵל תָּהִי צִדִּיק הַרְבֵּה וְאֵל תַּחְתָּבֹם יוֹתֵר לָמַח תַּשְׁוֹמֵם:
[וְהָיָה ח' יט] (ח) וַיִּאֲמָר הַמֶּלֶךְ לְדָוִיד כֹּכ אַתָּה וַיַּעַן בְּכִדְנִים וַיִּסַּב דָּוִיד וְהָאֲדָמִי וַיַּעַן הָיָה בְּכִדְנִים וַיִּמָּח
בָּיָמִים הָהֵם שְׁמוֹנִים וְחִמְשֵׁה אִישׁ נִשָּׂא אֲפֹדֶר: [שְׁמֹאל א' כב, יד] (ט) אֵל תִּרְשַׁע מֵאֲדָר וְאֵל תָּהִי כָּל
לִקְוֵה הַמּוֹת כָּל אֶתָּה: [וְהָיָה ב' ה'] (י) וְהָיָה כִּי הַמֶּלֶכֶתִּי אֵל שְׂאוֹל לִמְלָךְ בִּי שֶׁב מֵאֲדָר וְאֵל דָּבִיר לִי
וְהָיָה יוֹתֵר לִשְׂמוֹאֵל וַיַּעַן אֵל כָּל הַלְוִיִּם: [שְׁמֹאל א' יא, יז] (יא) וְהָיָה הַכְּבֹשֶׁה יִשְׁלַם אֲרֻמָּתָיו עֶקֶב
אִשְׁשׁוֹר עָשָׂה אֶת הַחֶבֶר הַזֶּה וְעַל אִשְׁשׁוֹר לֹא חָסָל: [שְׁמֹאל ב' יב, יז] (יב) וַיְהִי י"ד כֶּבֶד בְּיִשְׂרָאֵל מִהַבֶּקֶר וְעַד עַתָּה
מוֹדֵעַ וְהָיָה מִן הָעַם מִזֶּן וְעַד כָּבֹד אֲשֶׁר שָׂכַע שְׁבַעִים אֲלֵהֶם אִשְׁשׁוֹר: [שְׁמֹאל ב' כד, טז] (יג) שִׁכְחוּ י"ד אֲרָדֹר וְיָדִי
הַמֶּלֶךְ לָמַח הַחֶבֶר עוֹד דְּבָרֶיךָ אֲרָמִי אֲשֶׁר וַיִּבָּא תַּחֲלִיקֵנִי אֶת הַחֶבֶר: [שְׁמֹאל א' יא, יז] (יד) וַיַּעַן כָּל הָעַמּוֹת יִשְׂרָאֵל עַל
כִּיבָאוּ לוֹ מִנְּהָ וְהָיָה בְּמַחֲשָׁיו: [שְׁמֹאל א' יא, יז] (טו) וַיַּעַן כָּל הָעַמּוֹת יִשְׂרָאֵל עַל כִּי

(א) שבת פסח: גיטין ט; (ב) [תקמן פז]: ד"ה יו. תפילה כח, (ג) [תוספתא]: שבת ה"ט; (ד) שטלס: ש"ה מ"א, (ה) שבת כ"א, (ו) [תוספתא]: סוכה נ"א, (ז) [תוספתא]: ש"א ה"י ותוספתא: שטענערס פסק ו [ה"ג], (ח) סוטה מ"ה, (ט) ד"ק פז: [ערשין לב: אטח דר"ג]: פ"ה [תוספתא: תנעווס פ"ו ה"ב], (י) [ע"ע תוספות שבת ס: ד"ה שבתא].

השטת **שמים**
מוציאין **אחת**
שיביעם. וליכא למימר
אמרו או שמים ואפילו
עובד דהא פשיטא שאין
יכול להוציא כל אמצעותי
בצבת פרק צמה אשה
גף (ס:) הארכתי בצך
מינחא דליא דוכתא
דפרקי ליה ואיכא דוכתא
דלא פריך ליה:

(ח) רש"י ד"ה ויחידים
כו' שוכנים או יושבים.
צ"ז ולי נראה ברור
דיחידים היינו רבנן
כדליתא בתענית ד' י' מאן
יחידים רבנן ורבנן נקראו
חולים כדלית' בנדר' דף
ממט מאן חולים רבנן כו'
דליתו לפירושו והרי כבר
אמר אלל בתולים פ' כו':

מזהר"ב רנשבורג
[א] גמ' וכן הוא אומר
גם דם נקי וכו'. נ"ב
ע"ן מהרש"א זצ"ל:

(א) לא תקם ולא תפוך
את בני עמך ואֶת־בֵּית
לְרֹעֶךָ כַּמּוֹד אֲנִי יי:
[יִקְרָא יי, ה']

שְׁמֵשׁ בְּגִבְרָתוֹ
תִּשְׁקַט הָאָרֶץ אַרְבַּעִים
שָׁנָה: [שְׁמֵשׁ ה' לֹא]

בְּרַחֲמֵי אֱלֹהֵינוּ
 יִתֵּן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נָפֶל
 בְּשִׁדְתָּהּ לֹא יוֹדַע מִי
 בָּכְרוּ: וְיִצְחָק וְעִמְרֵן
 שֶׁמֶפְעִיד וְנִדְרוּ אֶל
 הַעֲרֵים אֲשֶׁר כְּבִיבָה
 הַחֲלָל: (דברים כא, א-ב)
 (גם דם נקי שפך
 מִשֵּׁשׁ הֶרֶבֶב מֵאֵד עַד
 אֲשֶׁר מֵמָּא אֶת
 יְרוּשָׁלַיִם פֶּה לִפֶּה לִבֵּר
 מִתְּפֹאֲתָיו אֲשֶׁר הִסְמִיא
 אֶת יְהִידָה לַעֲשׂוֹת
 דָּרֵךְ בְּעֵינֵי יי:
 [מלכים ב' כא, טו])

[גדפס בסוף המסכת]

בחולה אפילו שתיים מוצי
[ז] [ערוך בערך יחיד פי'
היינו שאין מוציאין שלש
בכת"י נוסף יהודה: [ט]
[ז] כת"י מפוסקת: [מ] כז
ליחא בכת"י: [ס] "ושי

המציא אחת מותין לו אחת
היתירה. ועוד אמרו כי צד
שזכה לימין מוטב שזכה מ
במין כוליאר ונטל מצנפת
חשק שלמה על ר"ח

נמשך כללנו: **איני כמותך שלא**
יזכר כללנו ולא הקימו מדעתנו:
ים נקמתו בקיום¹⁹ המשפט
ה: חידלה. אינו יכול לכבש

והכתובים^א לא תקום ולא תמור ההוא בממון
הוא דכתיב *דתיניא איזו היא נקימה ואיזו
היא נטירה נקימה אמר לו השאיילי מנלך
אמר לו לאו למחר אמר לו הוא השאיילי
קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא
השאלתני זו היא נקימה^ב ואיזו היא נטירה
א"ל השאיילי קרדומך^ג אמר ליה לא למחר
א"ל השאיילי חלוקך אמר לו הילך איני
כמותך שלא השאלתני זו היא נטירה
וצערא דנפלא לא והא תניא^ד הנעליבין
ואיני עולבין שומעין חרפתן ואיני משיבין
עושין מאהבה ושמוחין ביסורין עליהן הכתוב
אומר^ה ואוהביו כצאת השמש בנכבותו

יִכָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעְבִּירִין לוֹ עַל
כָּל פֶּשְׁעָיו דִּמְפִּיסוֹ לִיה וּמִפִּיסִים: וְזֶה הֵן
מוֹצִיאִין אַחַת אוֹ שְׁתֵּים וְכוּ': הַשְּׁתָּא שְׁתֵּים
מוֹצִיאִין אַחַת מִכַּעֲיָא אִמֵּר רַב חֲסֵדָא לֹא
קִשְׁיָא כֹּאן בְּבֵרֵיא כֹּאן בְּחֹלָה וְהַתִּנְיָא^א
^באַחַת מוֹצִיאִין שְׁתֵּים שְׁתֵּים אֵין מוֹצִיאִין בְּמֵה
דְּבֵרִים אִמּוּרִים בְּבֵרֵיא אִבֵּל בְּחֹלָה אִפִּילוּ
שְׁתֵּים מוֹצִיאִין^ג וְהִיחִידִין^ד מוֹצִיאִין שְׁתֵּים
וְאֵין מוֹנִין לָהֶן אֵלֹא אַחַת וְאֵין מוֹנִין לָוִי^ה אֵלֹא
אַחַת וְהַתִּנְיָא^ו אֵין מוֹצִיאִין לָא שְׁלִישִׁי^ז וְלֹא
גִּדּוּל^ח מִפְּנֵי הַמָּאִים וְאֵם הַצִּיאִי שְׁלִישִׁי מוֹנִין
לוֹ גִּדּוּל אֵין מוֹנִין לוֹ וְלֹא עוֹד [אַלֵּא] שְׁלוֹקָה
מִן הַמִּמּוֹנָה בַּפִּקֵּעַ מֵאֵי מוֹנִין לוֹ גַּמִּי אַחַת
מֵאֵי פִקִּיעַ אִמֵּר רַב^ט מִדְּרֵא מֵאֵי מִדְּרֵא אִמֵּר
רַב פַּפָּא מִשְׁרָקָא דְּטִיטִיעַ דְּפִסִּיק רִישִׁיהָ אִמֵּר
אֲבִי^י מִירְשָׁה הוּהּ אֲמִינָא הֵא^כ דְּרַתְנָן בֵּן כִּיבֵּיא
מִמּוֹנָה עַל הַפִּקֵּעַ אֲמִינָא פְּתִילָתָא כְּדִתְנָן
^לה^ה מִבְּלֵאִי מִכְּנָסֵי הַכֹּהֲנִים וְזִמְמִינִיהֶן מִתָּן הִיוּ
מִפְּקִיעִין וְבָהֶן הִיוּ מִדְּלִיקִין כִּיּוֹן דְּשִׁמְעָנָא
לֹהֵא דְרַתְנֵיא וְלֹא עוֹד אֵלֹא שְׁלוֹקָה מִן הַמִּמּוֹנָה

הָיָה בְּכַבְשׁוֹ: חֵדֶר ^א מַעֲשֶׂה בִשְׁנֵי כְהֻנִּים שֶׁהָיוּ
 קִדְּמוּ אֶחָד מִזֶּה לַתּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַחִבּוּר
 וְהָרַבִּי צִדֵּק עַל מַעֲלֹת הָאוֹלָם וְאָמַר אַחֲרָיו
 אֹמֵר ^ב כִּי יִצְאָה חֵלֶל בְּאִדְמָה וַיִּצְאוּ וזָנְדוּ
 עֲגֻלָּה עָרופָה עַל הָעֵיד אוֹ עַל הָעוֹרוֹת גָּעוּ
 שֶׁל תִּינוּן וּמִצְאוּ מִכֹּהֵן מִפְּרָפֵר אָמַר הָרִי
 דָּפֵר וְלֹא נִמְאָה סִכּוֹן לַלְמוּדֶךָ שֶׁקֵּשָׁה עֲלֵיהֶם
 מִיָּמִים ^א וְכֵן הוּא אֹמֵר ^ב **וְגַם דָּם נָקִי שֶׁפֶךְ מִנְּשֵׁה**
 [אֵת] יְרוּשָׁלַיִם פֶּה לִפֵּה דִּי מַעֲשֶׂה קִדְּמוּ אֵילִילֵמָה
 פִּיכּוֹת דְּמֵיָם פֶּה לִקְנוּ פִּיִּסְא אֲנִשְׁבֵּרָה רְגִלָּו
 שְׂרִיָּם וְכִזְבוּ דְּחִסְיוֹן פִּיִּסְא אַרְבַּע אַמּוֹת

בכנה תקינו רבנן פייסא עמך רבי צדוק על מ
אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא
ה ערופה היא ^ו והתניא עשרה דברים נאמרו

ואתם עתבם שומעין דחפסא את דמאן מן
בבורות חורבן אפלו חיה נקט לביבא
ל שטעי ורעקן דמפסיו ל חד ומפסי:
מוציא אתה מבעיך וסריק רד חד הא יד
אן מתן אבן אפלו לז אלא חורבן רב
לזט שאן אבן אדיר עומה חדים חללו
החידים להנעתו. וזרעיה חדים מאן
החידים חללו. וזרעיה חדים מאן

למוד איך יהיה הצבעון. התראו אנציקלופדיות, תוציא אתה מניין לו (שיום) ובעד לו תהיה
 איך ממה תהיה שם שנה כקטורת אומר לו שעל מיטת אף עניי למחאה. איך אומר לו
 אלא עמך אתה ש"מ כשחזרתה לעולם שם ששנאיו אתה שנים מניין לו שנים מניין לו
 האצבעות והוא מונה הדרך וכמנסה שמשלים החשבון הוא הוזהב. **סקיע מדורלתא** והיה
 סקסס ונטי דלוחס בנמ' (3) אילי ילי ונעסס (2) מניני לו מנינו וס' (1) מלאה דקבר כמ' דר' כר'

שְׁתֵּים מוֹצִיא אֶת מַבְעֵי. אַע"ג דַּבְּכֵה דּוּכְתִי קָמִי לֹא
זו אָף זו מ"מ הִיכָא דְּלִיכָא שְׂוִינָא אַחֲרֵיהּ קָאֻמְר לִיה
עוֹד דְּהִיכָא דְּהוּי זֶה כֻּלָּל זֶה לְגַמְרִי לֹא הוּא לִיה לְמִיתַנִּי
הִיא לֹא פִּרְיָה כִּי בְּרִישׁ פ"ק דְּעִירוּבִין (דף ק"ג:) וְצִרְשׁ פִּרְקָא

השתא חמשים ומכסיר ארבעים
מיעיאל יש לומר דכל היכא דלא
הי דווקא אלף הוא דרין יותר לא
פריך הכי דמשני בריש תפין
(שם קפ:) ארבע ותשם קיוסות
ארבעה ותשמה כדאמרי אינשי אלף
המקשה שהקשה הכס חמש תפין
המקשה ארבעה היה סלקא דעמיא
דרוקא הוה ומשני ליה דלא דווקא
הי ובפרק צוות ריבוס (דמ קד יז)
דקשי מטהר ארבעים ותששים יום
פריך ליה משום דרוקא הוא דלין
קשי מטהר לעולם ובפרק אלמנה
נחומה (ספח פז) דקאמר אלמנה
שהיה שמים ושלש שנים ולא צנעה

אע"פ דהתם לאו וווקא דר"ש אס
השתה יותר דליצידה ים לומר משום
דהתם ויהי שמים ושלם וז' ואין לרר
לומר וז' דלרר פריך ליה קצ' בסוף
בנא קמא (דף ק"ה:) גבי לוקח מן
הרועים ארבע ותמם לאן אצל לא
שמים ושלם^פ ופריך השתא ארבע
וצניק חמש מביעיל התם נמי ליה
ו' ואין לרר לומר וז' ופריך במה
אשה (פס' ד' פ"ד) גבי סנדל המסומר
פריך ליה משום דפשיטא ליה דהו
דוקא ד' או חמש אצל לא טובא
וצריט פקא אע"פ (מכילתא ד' פ.)
משה ליה משום שמים ושלם שמים
ובגי דתיק יונק והולך ארבע שמים
שמים (פס' ד' פ"ד) איכא למימר
דפשיטא ליה דהוא דתיק טובא הלכ
לא פריך ליה אז נמי בשהיא דתיק
יונק ארבע וז' שמים ו"ל דדוקא
חמור ד' לצריא ליה לכחש^פ;

מיוצרת מן הממנה

בשני כהנים שהיו
בעמ אמות של חבריו
האולם ואמר אחינו
באדמה ויצאו זקנד
ואו על העזרות געו
מפרפר אמר הרי
ממדך שקשה עליהם
דם נקי שפך מנשה
מעשה קדים אילימא
אנשברה רגלו

ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא בין דחיי עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו דמה אנן על מי להביא על העיר או על העזרות עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן

[illegible][illegible]

ז א מ"י פ"ו מה
 דעוה הלכה א
 לאוין יא:
 ז ב שם הלכה ה סגמ
 יב:
 ז ג מ"י שם הלכה
 ז ד מ"י פ"ד מה
 המדין הלכה ג:
 ז ה מ"י פ"ה מהלכות
 המקדש הלכה ו:

רצונו של מקום. ואם
נספרים שנאמר
מספר בני ישראל.
יש מספר בהם.
ואמר ל"ק בידי
היה מספר בני
ידי אדם לא ימד
יספר. וירב בחול
עסקי בחל. כלומר
עליו גודל שמים
אומר את נמצא
במנהג מביא
ערופה כל הנפשות
שהרגנו עכ"ו שצ
להקריב כדי להחנפ

תהי צדיק הרבה.
שאל שאל לאל
ופע כבהיה המהמה
צתה ב"ק וא"ל אל ח
הרבה. אמר רב
כמה לא חלי
מרגיש גבאי
סייעה. שאל ב
כו'. כלומר שאל
שעבר מעשה דאג
ואמר קב"ה נחמה
המלכתי את שאל ו
שהג נב עיר הכ
אחי"כ מקדם ו
כתיב נחמה דור
כשתם במעשה דא
דכתיב ואחור הרגת
בני עמון.
החמר. לא נעש
גרופ. מפני שמצא
כעני אלהים. אבל מ

וכשמוראל דאמיר לא
דוד לשון הרע. ובמ
כך נצטרע. (נ ואותו
מבניו אמנון
ואבשלום. ולרב ד
מכלל דוד לש

שומר דוד למפיו

רחבעם ריכעץ יחל
חלוקת.
המלכות.
ולקח חלק
בשבת בשבת
שפני מה לא נמ
מלכות שאול מפני
היה בו שור דופי
מאמץ פרנס על
אא"י קופה של ש
תלית לו מאחורית.
תזוז דעתו עליו או
לו חזר לחיבת.
בכ יהודה אמר רב
מה נענש שאול
שחמל על כבודו.
ובני בלעזל אמר
וישיענו זה ויבוזהו
הביאו לו מנחה
לחם ודבש וקמח
והבשר ויבנהו ויחמ
לחם ודבש וקמח
והבשר ויבנהו ויחמ

משום רשב"י
תלמיד חכם שאינו
נוטר כנחש אינו
איני והא כתיב לא
ולא תטור. ודחינן
בממון כדחניא אידן
ומימיה השאילני

על מדותיו מעבירך למים ומתמהנן השתא וחת ושחים שמוציא הן ב' ואין מונין לו אל בתעניות (דף י') התחילן האידנא אקצירי ומי

הוא פשוטה אין מוניה ל
לשמאל הפייס מהלה
מונה וכולל הכל ומעט
צועה שב"ד מכין בה
נא לנעמי וכו' (ד' חר

עין משפט

נר מצוה

יא א מיי פ"ו מהלכות בית המדרה הלכה יד ופ"ט מהלכות רחל הלכה ד:

יב ב מיי פ"ב מהל' חמדין הלכה י:
יג ג מיי פ"ק מהל' כל המקדש הלכה ד:
יד ד מיי פ"י מהלכות כל המקדש הל' א:

רבינו חננאל

הממונה בפקיע. הממונה להכות בזה הפקיע: ש"מ שפיכות דמים הוא דול שרבו הרצחנים ויטהרת כלים] כדקיימא קיימא: תי"ד ופשט ולבש שומע אני כדרך שפושט ביה"כ בשע' שרוצה לצאת בגדי קודש ולובש בגדי חול תי"ז ופשט ולבש מקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט מה בגדים שפושט בגדי קודש אף בגדים שלובש בגדי קדש א"כ מה ת"ל אחרין אחרים פחותין מהם ר' אליעזר אומר אחרים והוציא לימד על הכהנים בעלי מומין שהן כשרים להוציא את הדשן. אמר מר אחרים פחותין מהן (מאי משמע) דתנא דבי ר' ישמעאל בגדים שבישל בהן קדרה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו ופשוטה היא. אמר ריש לקיש כמחלוקת בהוצאת הדשן. שת"ק סבר עבודה היא ובעלי מומין פסולין בהן ר' אליעזר סבר אינה עבודה וכהנים בעלי מומין כשרים בה כך מחלוקת בהרמת הדשן ור' יוחנן אמר מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה הל עבודה היא והאי דאמרת אין לך עבודה שכשרה בשני כלים גלי רחמנא בכתונת ומכנסים והי' המצנפת ואבנט ומאי שני דפרשי הני אצטרך מדו בד מדו כמדתו לא ארוך ולא קצר ומכנסי בד ילבש על בשרו ללמד שלא יהא דבר מקדים על בשרו למכנסיים כו'. לימא כתנאי ומכנסי בד ילבש על בשרו מה ת"ל ילבש לרבות מצנפת ואבנט לתרומה דברי ר' יהודה קסבר עבודה היא לפי צריך שאר בגדים. ר' דוסא אומר לרבות בגדי כ"ג של ייה"כ שהן בד שששרין לכהן הדיוט. מאי לאו בהא קמפלגי ת"ק סבר עבודה היא. ור' דוסא סבר לאו עבודה היא. דוחקין לא כ"ע עבודה היא. ות"ק סבר צריך קרא לרבויו. לפיכך כתיב ילבש לרבות מצנפת ואבנט. ור' דוסא סבר לא צריך קרא לרבויו. בעי ר' אבין תרומת הדשן בכמה מתרומת מעשר ולפינן לה והוא חלק אחד מעשרה כדכתיב והרומתם ממנו תרומת או מעשר מן המעשר ה' מתרומת מדין כדכתיב אחד אחוז מן החמשים. ופשטנא לא מזה ולא מזה ילפינן אלא מתרומת המנחה וזו תרומת קומץ. אמר רב ד' עבודות זר חייב עליהן

ליקומי ריש"י ופשוט. אין זו חובה אלא דרך ארץ שלא ילכך בהולאת הדשן גדים שהוא משמש בהן תמיד, בגדים שכל בהן קדרה לרט אל ימוזג בהן כוס לרבו, לך ולבש בגדים אחרים פחותין מהן ויקרא ה. ד. וי"בש בגדים אחרים. והולא את הדשן הזקיקו הכתוב ללבוש בגדים פחותים נשעת הולאת הדשן שאינה עבודה חשובה כדי שלא ימאסו בגדיו החשובים שעובד בהן עובדת אכילה ושמים כגון קישור ויסוקן. דתנא דבי ר' יישמעאל. דנרשא דהאי קרא. **בגדים שביש"ב** בהן קדרה לרבו. דומא דהולאת הדשן. לא ימוזג בהן כוס לרבו. לפיכך הוזקק ללבוש בגדים פחותים [שבת קיד.]. מדר. ולבש הסתן מדו גד. במדתו. שיה לארן [פסחים סה.]. **נימא כתנאי** ע"פ בשרו. שהוא דרך כבוד לפני המקום שלא יהא דבר הולך צנחיים ויקרא ה. ג. גבי תרומת הדשן כתיב ויקרא ו) ולבש הסתן מדו גד ומכנסי בד ילבש על בשרו וגו' והוא ליה למיכתב ומכנסי בד על בשרו דהא כתיב גרסינן דקרא ולבש. מה תלמוד לומר י"בש לרבו **הביא מצנפת ואבנט**. משום דלא כתיב אלא מדו גד ומכנסים כתב ילבש ללמדך שהיא עבודה גמורה ולריכה ארבעה כלים. ר' **דוסא אומר לרבות**. ארבעה בגדי כהן גדול ששימש בהן לפנים פיוס הכפורים שכשרים להדיט כל ימות השנה שלא חאמר והניחם שם שהיו טעוין גזיה אלא שלא ישחמם בהן ליום הכפורים אחר [לעיל יב.].

כג:

יש עבודה שכשרה בשני ב"ים. אצל איפכא לא תקשי לך יש לך דבר שאינו עבודה וטעוניה צגדי כהונה כלל דהא לא קשה לגזירת הכתוב הוא להחמיר שהרי אין צוה איסור אס לובש צגדי כהונה שלא צעידן עבודה דמסקינן לקמן גריס פרק גא לו (דף סט.). דצגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן וגדולה מזו אמרינן לר' יוחנן דצין הולאה צין הרמה צארבעה כלים צין לתנא קמא צין לר"א דתרווייהו מודו דמקיש צגדים שלובש לצגדים שפושט ואפי' הכי לר' אליעזר צעלי מומינן כשרים להולאה דלאו עבודה היא אע"ג דטעוניה ארבעה כלים וקשה לי לריש לקיש דמוכח דלאו עבודה היא מדלא אצרכה קרא ארבעה כלים א"כ למה לי קרא לרבי אליעזר להכשיר צעלי מומינן ומאי טעמא דתנא קמא דפסל צעלי מומינן להולאה ויש לומר משום דבעל מום חשיב כמו זר דס"ד אמיינא וכי תעלה על דעתך שזר ובעל מום קריצים לגבי המוצא^א ולהכי צריך קרא לר"א והיינו טעמא דתנא קמא דפסל^ב: **בניין** ש"א יהא דבר קודם כו'. אף על גב דצגי כהן גדול נמי כתיב צפרשת אחרי מות ומכנסי בד ילבש^א על בשרו אינטריך למיהדר ולמיכתביה צכהן הדיוט דלא הוה ילפינן להו מהדדי כיון דחלוקים הס לכמה עניינים:

ילבש לרבות מצנפת ואבנט להרמה. פירוש דהכי קאמר קרא לרצות לבשה אחרת כיוולא זה דההיא לבשה דקרא דכתיב ולבש הכהן מדו גד וכו' דהיינו שני צגדים אחרים וקשה לי גבי הולאה מנלן דצעי ארבעה צגדים כיון דגבי הרמה לא נפקא לן אלא מהיקשא א"כ הדרינן ומקשינן לבשה דהולאה לפשיטה דהרמה כלעיל ואמרינן צפרק איזוהי מקומן (וצמיס דף מט:.) דצקדשים דבר הלמד צהיקש אינו חוזר ומלמד צהיקש *ויש לומר דשמא לא מיקרי קדשים אלא גופי הקרצנות אצל צגדי כהונה חוזרין ומלמדין צהיקש אי נמי ילבש ריציול הוא ולא הוי היקש אלא אחא לרצות לבשה אחרת וכיון דלא פירש כמה צגדים הוא מרצה אס אחד או שנים אין זה אלא גלוי מילתא צעלמא דשני צגדים קאמר כדכתיב צקרא אי נמי כמאל דאמר צפרק איזוהי מקומן (ג' סס"ו) הימנו ודבר אחר לא הוי היקש דכיון דגמרינן הולאה מהרמה למאי דכתיב ציה גמרינן נמי מייניה מאי דאחיא ליה מהיקשא:

מתרומת

הנך תרמי דרשות מלשון המקרא שטינה צלשונו שלא כתיב כתונת למימרא מדו כמדתו ושלא יקדים דצר למכנסים מעל בשרו יתירא נפקא ליה: **ע"פ** בשרו מה ת"פ (ה). גבי הרמת הדשן כתיב ולבש הכהן וגו' והוה ליה למכתב ומכנסי בד על בשרו ומהדר נמי אולבש דרישיה דקרא מה ת"ל שוב ילבש צמכנסים לרצות עוד לבשה כיוולא צה ומרצה שני צגדים החסרים כאלן מכהונת הדיוט: רבי דוסא אומר. להציא ארבעה צגדי לבן שמשם צהן כהן גדול ציוס הכפורים שכשרין להדיוט כל השנה ואחיא ילבש ילבש מהתם דלא חימא והניחם שם כתיב צהו לומר שטעוין גזיה דס"ל לר' דוסא והניחם שם שלא ישחמם צהן ליום הכפורים אחר כדאמרינן צפ"ק (דף יצ:):

אבנט ש"פ בהן גדול. ציוס הכפורים^א שהוא של צון לא זהו אצנטו של כהן הדיוט לעולם לפי שאינו משמש אלא צשל כלאים: לצגדי לבן ומצגדי לבן לצגדי זהב אלו ואלו קדש הס ולי גרס שפושט צגדי קדש ולובש צגדי חול ול"ג כמלות כ"ג ציוס הכפורים אחי שפיר וקאי על האי כהן דהרמה שהוא משנה מצגדי קדש לצגדי חול: א"כ מה ת"פ אחרים. כלומר דמשמע צגדי חול משמע דלי לא מקשינן פשיטה ללבישה הוה משמע נמי צגדי חול וחמימה דל"כ אמאי אינטריך כדרך שכ"ג עושה שפושט בגדי קודש ולובש של חול והא מאחרים משמע נמי הכי יש לומר שאינו מציאו אלא לדמיון צעלמא כלומר כדרך שכהן גדול עושה דכתיב נמי ופשט ולבש ולמאי דל"ג ליה אחי שפיר כדפרישתי: אחרים והוציא איימד ע"פ בהגים בע"י פוזמין כו'. ולא פליג אדרשת תנא קמא אלא דריש מדקמיכה אחרים להוליא דקאי נמי אכהנים כי אט"פ שפחותין משאר כהנים שכשרים: כך מחלוקת בהרמה. דכהנים צעלי מומינן נמי כשרינן לה דלאו עבודה היא כיון דקאי לה צשני כלים ודלא כרבי יהודה מייאא דצעי לה ד' כלים ומרבי מצנפת ואבנט להרמה ואחרים והוליא דקאמר לא צעי למימר אחרים שלא עשו תרומת הדשן דהא שחיהן שוות אלא אחרים לשאר עבודות קאי ומ"מ בהולאת הדשן דוקא צעינן פחותין: חדא דאבנטו ש"פ בהן כו'. וא"ת דנוקי לילבש לרבינוי כל הוי דמנאי לרבינוי לצד מאצנט דכי מוקמי ליה נמי לרצות מצנפת ואבנט לא מוקמי ליה כנולוהי יש לומר דאמילתוהי שריך דקאמר לרצות צגדי כהן גדול כו' משמע דאכולוהי קאי וא"ת ומאי דפריך ליה רבי מאצנט הא איזוהי לא מיירי באצנט כיון דמכשיר הרמה צשני כלים לאו קשילא היא שהוא צא לרצות צגגדי כ"ג כשרינן לכהן הדיוט צכל עבודות שיש שם ד' צגדי כהונה:

בראשונה פרק שני יומא

אינה מביאה עגלה ערופה. דכתיב (דברים כה) כי ימצא חלל צאלדמה וגו' לרשתה ואין ירושלים ירושה דקסצר לא נחחלקה לשצטיס: תלמודא. ראייה: הכי גרסינן צתורת כהנים ופשט ולבש יכול צמלות^א יוס הכפורים ת"ל צגדיו צגדים וגירסא צצחלמוד האריכה צלשונה שומעני כדרך יוס הכפורים פושט צגדי קודש ולובש צגדי חול תלמוד לומר כו' וזהו פירושה ופשט ולבש האמור צהולאת הדשן צצחפוח אל מחוץ למחנה הכתוב אחר תרומת הדשן ופשט את צגדיו ולבש צגדים וגו' יכול שמטיל עליו חוצה לשנות צגדיו צין תרומה להולאה אס צא להוליא דשן שעל החפוח אחר ההרמה מיד כדרך שהיא חוצה על כהן גדול צצחמס עבודות צציוס הכפורים שמשנה צגדיו צכל העבודות צין זו לזו ראשונה צגדי זהב שניה צצגדי לבן שלישיה צשל זהב רביעיית צצגדי לבן אף זה ישנה וזה שאין לו לשנות מצגדי לבן לצגדי זהב שהרי הדיוט הוא ואינו משמש צצגדי זהב ישנה צצגדי^א קודש שהרים צהן כמו שגא' ולבש הכהן מדו גד ופשטו אוחס וילבש צגדי חול שלו ויוליא הדשן: תלמוד לומר בגדיו בגדים^א ומה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן. כגון שחקים או מפשטנן שאינו מוהבז ואין דמייסא יקרים שהאפר מלכלכס כשנושאו חוץ למחנה וגנאי למלך שיהא משמש צהן על המוצא צעודת אכילה: אחרים והוציא לימד ע"פ הכהנים בע"י פוזמין. האי"ל אחרים אכהן קאי כלומר כהנים שהן אחרים מרוחקים משאר עבודות כשרינן לעבודה זו: א"ל ימוזג בהן לרבו. לפי שגתעשנו ונחלכלכו צבישול קדירה אף כאלן לענין הולאת הדשן אין צבוד המלך לשרת צהן שירות אחר: כמחלוקת בהוצאה. כסס שרבי אליעזר מכשיר צעלי מומינן להולאה כן מכשירן להרמה: שכשריה בשני ב"ים. והכא מדו גד ומכנסי בד הוא דכתיב: ג"י רחמנא בכתונת ובמכנסים. ולימדך שאינה כשירה צצגדי חול שלו ומאלין אחת למד שהיא עבודה ולריכה אף מלנפת ואצנט: מאי שנא הני. דנקט מאחר שצריכינן כלן לשחוק מנייהו ולאנא ידענא מדכתיב צהו כהן עבודה היא: מדו כמדתו. כאלן לימדך שיהא כחונת כהנים למדת קומתו לא נגדרות ולא מסולקות והכי אמרינן צוצמיס (דף יט.). י"בש ע"פ בשרו. משמע שלובש צעודו ערוס שאין עליו אלא צשרו דלי לא חימא הכי דאמר דווקא כחציהו ולמימרא דאינה לריכה ארבעה נפקא ליה

שהרי הדיוט הוא ואינו משמש צצגדי זהב ישנה צצגדי^א קודש שהרים צהן כמו שגא' ולבש הכהן מדו גד ופשטו אוחס וילבש צגדי חול שלו ויוליא הדשן: תלמוד לומר בגדיו בגדים^א ומה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן. כגון שחקים או מפשטנן שאינו מוהבז ואין דמייסא יקרים שהאפר מלכלכס כשנושאו חוץ למחנה וגנאי למלך שיהא משמש צהן על המוצא צעודת אכילה: אחרים והוציא לימד ע"פ הכהנים בע"י פוזמין. האי"ל אחרים אכהן קאי כלומר כהנים שהן אחרים מרוחקים משאר עבודות כשרינן לעבודה זו: א"ל ימוזג בהן לרבו. לפי שגתעשנו ונחלכלכו צבישול קדירה אף כאלן לענין הולאת הדשן אין צבוד המלך לשרת צהן שירות אחר: כמחלוקת בהוצאה. כסס שרבי אליעזר מכשיר צעלי מומינן להולאה כן מכשירן להרמה: שכשריה בשני ב"ים. והכא מדו גד ומכנסי בד הוא דכתיב: ג"י רחמנא בכתונת ובמכנסים. ולימדך שאינה כשירה צצגדי חול שלו ומאלין אחת למד שהיא עבודה ולריכה אף מלנפת ואצנט: מאי שנא הני. דנקט מאחר שצריכינן כלן לשחוק מנייהו ולאנא ידענא מדכתיב צהו כהן עבודה היא: מדו כמדתו. כאלן לימדך שיהא כחונת כהנים למדת קומתו לא נגדרות ולא מסולקות והכי אמרינן צוצמיס (דף יט.). י"בש ע"פ בשרו. משמע שלובש צעודו ערוס שאין עליו אלא צשרו דלי לא חימא הכי דאמר דווקא כחציהו ולמימרא דאינה לריכה ארבעה נפקא ליה

הנך תרמי דרשות מלשון המקרא שטינה צלשונו שלא כתיב כתונת למימרא מדו כמדתו ושלא יקדים דצר למכנסים מעל בשרו יתירא נפקא ליה: **ע"פ** בשרו מה ת"פ (ה). גבי הרמת הדשן כתיב ולבש הכהן וגו' והוה ליה למכתב ומכנסי בד על בשרו ומהדר נמי אולבש דרישיה דקרא מה ת"ל שוב ילבש צמכנסים לרצות עוד לבשה כיוולא צה ומרצה שני צגדים החסרים כאלן מכהונת הדיוט: רבי דוסא אומר. להציא ארבעה צגדי לבן שמשם צהן כהן גדול ציוס הכפורים שכשרין להדיוט כל השנה ואחיא ילבש ילבש מהתם דלא חימא והניחם שם כתיב צהו לומר שטעוין גזיה דס"ל לר' דוסא והניחם שם שלא ישחמם צהן ליום הכפורים אחר כדאמרינן צפ"ק (דף יצ:):

לצגדי לבן ומצגדי לבן לצגדי זהב אלו ואלו קדש הס ולי גרס שפושט צגדי קדש ולובש צגדי חול ול"ג כמלות כ"ג ציוס הכפורים אחי שפיר וקאי על האי כהן דהרמה שהוא משנה מצגדי קדש לצגדי חול: א"כ מה ת"פ אחרים. כלומר דמשמע צגדי חול משמע דלי לא מקשינן פשיטה ללבישה הוה משמע נמי צגדי חול וחמימה דל"כ אמאי אינטריך כדרך שכ"ג עושה שפושט בגדי קודש ולובש של חול והא מאחרים משמע נמי הכי יש לומר שאינו מציאו אלא לדמיון צעלמא כלומר כדרך שכהן גדול עושה דכתיב נמי ופשט ולבש ולמאי דל"ג ליה אחי שפיר כדפרישתי: אחרים והוציא איימד ע"פ בהגים בע"י פוזמין כו'. ולא פליג אדרשת תנא קמא אלא דריש מדקמיכה אחרים להוליא דקאי נמי אכהנים כי אט"פ שפחותין משאר כהנים שכשרים: כך מחלוקת בהרמה. דכהנים צעלי מומינן נמי כשרינן לה דלאו עבודה היא כיון דקאי לה צשני כלים ודלא כרבי יהודה מייאא דצעי לה ד' כלים ומרבי מצנפת ואבנט להרמה ואחרים והוליא דקאמר לא צעי למימר אחרים שלא עשו תרומת הדשן דהא שחיהן שוות אלא אחרים לשאר עבודות קאי ומ"מ בהולאת הדשן דוקא צעינן פחותין: חדא דאבנטו ש"פ בהן כו'. וא"ת דנוקי לילבש לרבינוי כל הוי דמנאי לרבינוי לצד מאצנט דכי מוקמי ליה נמי לרצות מצנפת ואבנט לא מוקמי ליה כנולוהי יש לומר דאמילתוהי שריך דקאמר לרצות צגדי כהן גדול כו' משמע דאכולוהי קאי וא"ת ומאי דפריך ליה רבי מאצנט הא איזוהי לא מיירי באצנט כיון דמכשיר הרמה צשני כלים לאו קשילא היא שהוא צא לרצות צגגדי כ"ג כשרינן לכהן הדיוט צכל עבודות שיש שם ד' צגדי כהונה:

מסורת הש"ס

עם הוספות

א) [שנת קיד. קיע.], ב) [פסחים סה: וצמיס לה.], ג) [לקמן דף כה. סנהדרין מט:], ד) לעיל יב.], ה) [לקמן דף ס.], ו) כמו לקמן מה.], ז) עיי' לקמן כז: תוד"ה איכא, ח) דף נ. ו. לקמן נ.].

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה על כו' ת"ל ילבש. גבי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה י"בש וכו' וי"א דשמא לא מיקרי קדשים. עיין לקמן דף נב ע"א מוס' ד"ה מה לבישה:

תורה אור השלם

א) פי יצוא חלל בארמא אשר יי אלהיו נתן לך לרשתה גלל בשדה לא נודע מי הַכָּהֵן: [דברים כא, א]

ב) וגם דם גָּנִי שִׁפָּךְ מְנַשֶּׁה תְּרַבֶּה מֵאֵד עַד אֲשֶׁר מָלֵא אֶת יְרוּשָׁלַם פֶּה לִפֶּה לְבַד מִמַּחֲמֹתוֹ אֲשֶׁר הִחְמִיא אֶת יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת הַרָע בְּעֵצֵי יָי: [מלכים ב כא, טז]

ג) ופָּשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מְקוֹם מְהוּרָ: [ויקרא י, יז]

ד) וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַדּ וּמְכַנְסֵי בַדּ וְלָבַשׁ עַל בִּשְׂרוֹ וְאֲחֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הַעֲלֵקָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצְל הַמִּזְבֵּחַ: [ויקרא י, יז]

הגהות וצינונים

א) "בגדים אחרים והוציא את הדשן" ליתא בראשונים ובכת"י: ב) מתוך דברי הריטב"א משמע שגרס הדשן וצ"רבי אייזור בגדים פחותים מנא צ"ה כדתנא וכו': ג) דקצת כת"י במצות, וכו"ה בחי"כ צו פרשתא א פרק ב ה"ו ברוב הדפוסים: ד) צ"ל בגדי (רש"ש, וכו"ה בדפו"י) ובכת"י מובדד: ה) הס"ד בדפו"י. "ומה תלמוד לומר אחרים" ליתא בכת"י: ו) כת"י והאי: ז) כאן צ"ל הפסק הנקודה (דק"ס): ח) יהיו על בשרו כצ"ל (גליון):

תוספות ישנים

יב"ז במצות יום הכפורים שפושט כ"ג בגדי קדש ולובש צגדי בהגהה. נראה לרבי דל"ג ליה דמאי שייך זה לכ"ג ציוס הכפורים ואי משום שמשנה מצגדי זהב

(א) עיין פסחים דף ע"ב.
(ב) עיין תוס' ב"ב כב'
והוס' אמר ליה, והוס'
יקמן כ: ד"ה אמר ליה
(לעיל דף ו: וש"נ)
(ג) עיין מגילה דף לב'
(ד) ע"פ מ"ט, ערשי
אזכר: סוטה מט, ערשי
מב. וברש"י שם ד"ה
מלחמתה, (ז) יבמות
קנא, (ח) מלכים א' א'
נה, (ט) בבב"ב שם ד"ה
הגך, (י) תהלים נ ג.

(6) גמ' דור ששמיים
ששחקנין עליה כחמש
אמורות הדור ששמיים
(7) רש"י ד"ה שלמה
ש' משמע קרא הוא לו
ששמיים קלקל ששמיים
ששמיים
(8) דוד וכן ש' ששמיים
ששמיים ששמיים ששמיים
(9) חל"ל מביאן: (7) ד"ה
ששמיים ששמיים ששמיים
(10) ששמיים ששמיים
(11) ששמיים ששמיים
(12) ששמיים ששמיים
(13) ששמיים ששמיים
(14) ששמיים ששמיים
(15) ששמיים ששמיים
(16) ששמיים ששמיים
(17) ששמיים ששמיים
(18) ששמיים ששמיים
(19) ששמיים ששמיים
(20) ששמיים ששמיים
(21) ששמיים ששמיים
(22) ששמיים ששמיים
(23) ששמיים ששמיים
(24) ששמיים ששמיים
(25) ששמיים ששמיים
(26) ששמיים ששמיים
(27) ששמיים ששמיים
(28) ששמיים ששמיים
(29) ששמיים ששמיים
(30) ששמיים ששמיים
(31) ששמיים ששמיים
(32) ששמיים ששמיים
(33) ששמיים ששמיים
(34) ששמיים ששמיים
(35) ששמיים ששמיים
(36) ששמיים ששמיים
(37) ששמיים ששמיים
(38) ששמיים ששמיים
(39) ששמיים ששמיים
(40) ששמיים ששמיים
(41) ששמיים ששמיים
(42) ששמיים ששמיים
(43) ששמיים ששמיים
(44) ששמיים ששמיים
(45) ששמיים ששמיים
(46) ששמיים ששמיים
(47) ששמיים ששמיים
(48) ששמיים ששמיים
(49) ששמיים ששמיים
(50) ששמיים ששמיים
(51) ששמיים ששמיים
(52) ששמיים ששמיים
(53) ששמיים ששמיים
(54) ששמיים ששמיים
(55) ששמיים ששמיים
(56) ששמיים ששמיים
(57) ששמיים ששמיים
(58) ששמיים ששמיים
(59) ששמיים ששמיים
(60) ששמיים ששמיים
(61) ששמיים ששמיים
(62) ששמיים ששמיים
(63) ששמיים ששמיים
(64) ששמיים ששמיים
(65) ששמיים ששמיים
(66) ששמיים ששמיים
(67) ששמיים ששמיים
(68) ששמיים ששמיים
(69) ששמיים ששמיים
(70) ששמיים ששמיים
(71) ששמיים ששמיים
(72) ששמיים ששמיים
(73) ששמיים ששמיים
(74) ששמיים ששמיים
(75) ששמיים ששמיים
(76) ששמיים ששמיים
(77) ששמיים ששמיים
(78) ששמיים ששמיים
(79) ששמיים ששמיים
(80) ששמיים ששמיים
(81) ששמיים ששמיים
(82) ששמיים ששמיים
(83) ששמיים ששמיים
(84) ששמיים ששמיים
(85) ששמיים ששמיים
(86) ששמיים ששמיים
(87) ששמיים ששמיים
(88) ששמיים ששמיים
(89) ששמיים ששמיים
(90) ששמיים ששמיים
(91) ששמיים ששמיים
(92) ששמיים ששמיים
(93) ששמיים ששמיים
(94) ששמיים ששמיים
(95) ששמיים ששמיים
(96) ששמיים ששמיים
(97) ששמיים ששמיים
(98) ששמיים ששמיים
(99) ששמיים ששמיים
(100) ששמיים ששמיים

(פסחיתו) כפר
 בבלשום יבזבו לו
 ולכם את כל עמל ועמל
 נאמנו בכריתו:
 (חללה עת ילמן)
 (הוא ורעו רבם בן
 הרבדבד) שיש
 ישיחתי
 חלש אפו ולא
 תלחם:
 (חללה עת לא
 אמת מארץ תצמח)
 וצדק משמים ישפוט
 (חללה עת לא)
 מי ידע עו אפק
 ויכריתו עקרד:
 (חללה עת לא)
 פגעת את שש
 שדך בדרד
 וישדך את אמת
 עולמם
 נהמם
 ונשלה
 (השנה עת לא)
 ואת ארץ הברכה
 עצר את השמים ולא
 יהיה מטר והאדמה
 לא תמן לא תזרע
 אבדמם
 חלבה אשר
 לכם: (השנה עת לא)

אלו מרוב קטניות בשביל משנחו
בה ולפיכך אינו יודע לפרק אי
ומחייב על הפטור ומקשי עלה
הוא לא (ג) שאינו יודע שמוטמו

הכבוד חכמה כִּשׁ אִם הוֹכֵסוּר מִקֵּשׁוּר בְּפִי
רבו מְעִיקְרָא ואמר ר' אמי מאי דכתיב ^אאם
יִשְׁוֹךְ הַנַּחֲשׁ בְּלֹא לֶחֶשׁ ואין יתרון לבעל
הַלְשׁוֹן ^באם רֵאיתָ דור שֶׁהַשְּׂמִים מִשְׁתַּכֵּין
^גבְּנִחֲשֵׁת מִלְּהוֹרִיד טַל וּמִסֵּר בִּשְׂבִיל
לִחְוִשֵׁי לִחְיֹשׁוֹת שֶׁאֵין בְּדוֹר מֵאִי תִקְנֶתָן
יִלְכוּ אֲצֵל מִי שִׁיּוּעַ לִלְחֹשׁ דְּכִתִּיב ^דגִּיד
עָלָיו רָעוּ וְאֵין יִתְרוֹן לִבְעַל הַלְשׁוֹן וּמִי
שֶׁאֲפָשֶׁר לוֹ לִלְחֹשׁ וְאֵינוּ לִחְוֹשׁ מִהֶ הֵנָּה
יֵשׁ לוֹ וְאִם לֶחֶשׁ וְלֹא עֲנָה מֵאִי תִקְנֶתִּיהָ
יִלְךְ אֲצֵל חֲסִיד שֶׁבְּדוֹר וִירֵכֶה עָלָיו בְּתַפְלָה
שֶׁנֶּאֱמַר ^הוַיֵּצֵא עֲלֶיהָ בְּמִקְנֶה ^וואֵין פְּגִיעָה
אֵלֶּא תַפְלָה שֶׁנֶּאֱמַר ^זוְאֵתָה אֶף תִּתְפַּלֵּל
בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאֵל תִּשָּׂא כְּעֶדֶם רִנָּה
וְתַפְלָה וְאֵל תִּפְגַּע בִּי וְאִם לֶחֶשׁ וְעֵלְתָה
בִּירוֹ וּמִגִּים דַּעְתּוֹ עָלָיו מִבְּיֹא אֶף לְעוֹלָם
שֶׁנֶּאֱמַר ^חמִקְנֶה אֶף עַל עֲוֹלָה רַבָּא אִמֵּר
שְׁנֵי תִ"ח שִׁישׁוּבֵין בְּעִיר אַחַת וְאֵין נֹחֲחִין
זֶה לֹא בְּהִלְכָּה ^טמִתְקַנְאִין בָּאֶף וּמַעֲלִין אוֹתוֹן
שֶׁנֶּאֱמַר מִקְנֶה אֶף עַל עֲוֹלָה ^יאֲמֵר ר' ^{יא}ל
מֵאִי דְּכִתִּיב אִם יִשְׁוֹךְ הַנַּחֲשׁ בְּלֹא לֶחֶשׁ וְאֵין

עשה: האמאין בהקדוש ברוך הוא. שמשימו עד ציון לציון תבין
 יריקין עליה. מנדקין עמו אפילו כחוט השערה" יומר משאלי
 קי משמים נשקף נדקה אין כחיו כאן אלא נדק דמשמע דין
 למרק עותמו. ופסט המקרא מי יודע עוז אפק מי יודע
 אמתה יבאוי ומפדוהו כך ים להמירלו ולהפחדו מענברק: **פוגע**
 ד ימירול אמה פוגע זו אם חוטא כלום כמו¹⁶ יפגע זו וימר
 ד ימירול באוהם דרכים שאתה מייסרן פסורין ימירול לטוב
 ורעע לעולם הבא: שחובלת, כמו חבלי ילדה אף השמים שושן

וְיָדוּר בְּן בְּחִיבָה עַל
בְּחִילָה
אחת במה וכמה.
פ"י מאמין בחלילה וצור מעשה
היה צעירה אחת הייתה רואה לילך
לפני אביה והיה צור בדך ונפלה
ובנה צמור אחד ואמר אם אני אעליך
תנשאי לי אמרה לו הן ונעשו ציניהן
שמות לא נשא אשה אחרת והיא לא
תנשא לאיש אחר ואמרו מי מעיד
ציניו והיתה חולדה אחת הולכת
לפני העיר ואמרו אלו עיניו הם
וחולדה היזו עדים ציניו והוא
לדרכם והיא עומדת בשעממה והוא
נשא אשה אחרת וילדה בן צנת
חולדה ובשכמו ומת וילדה לו בן שני
ונפל לצור ומת אמרה לו אשמו
זה המעשה אשימו לנו שלא נשאר
בני אדם זכר השעמה וסיפור לאשמו
כל המעשה אמרה לו אי"כ חזור
וקסמה וכמה לה גט והלך ונשא את
הבחולה והייט לזמרי המאמץ צמר
וחולדה סהממדיו עדותו;
וגלומה

א. שמשו עד זמן לצץ חצירו על אחת כמה וכמה: **הזמיר**: כחוט השער¹ יזהר משאליו מקלקל מעשיו כדי למרר עווליו: **נ כן** אלא לך דמשמע דין: **ויבראתך עברך**. על מי שהוא מי יודע עו אפך מי יודע עו וכן למצוא אותו לטוס מפניך **לא ולהפחד מעברך**: פגעת את שש וישיה צדק. במי ששמה הוא כלום כמו² ויפגע צי וימת.³ קרא הכי הוא פגעת את שש מייסרן ביסורין זכירון לטובה ואומרים הן אחת קפצת בצלל חצלי יולדת אף השמים עושין כן וקשה לעולם ועל תנא הוא: **נאמרה**

יְבִינוּ גִּרְשֹׁם

יש להוסיף יגיד

בס' אשד הנחלים דלחד שינויא כתב דנקיט בלביה. וטפי הוה ליה למימר דלא מיעט הר"מ שאינה חובה אלא ההריגה ובהריגה דוקא אמר רשות אבל לענש אותו שאר עונשים חיוב ועכ"פ אין לפוטרו בלא כלום. ואין צריך שיענישנו תכף והכל נלמד משמע ואין חילוק בין בווי לעובר על דבריו ודוק הטב כי קצתתי:

דף כ"ג ע"א. כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש וכו' אפשר במשול' אמרו לנחש אריה דורס ואוכל וכו' אתה מה הנאה יש לך בנשיכתך וכו' וזה אפשר שרמזו ר"ל שהת"ח שנוקם ונוטר לא יהיה לו צד הנאת ממון בזה וזהו כנחש שאין לו הנאה שאם יגיע לו הנאה מזה אינו ת"ח כי יש חילול ה' בדבר ודי בזה:

א"ל במשול' אם ישון הנחש בלא לחש שהנחש עושה שליחותו דמן השמים גורו כך וגם הת"ח כל מה שעושה יהיה ע"פ התורה שהתורה אמרה לנקום על זה ולא יחטיא השערה מדת ודין כנחש שלוחשים לו מן השמים ואם לא אינו ת"ח ודוק:

וא"ר יוחנן משום רשב"י כל ת"ח וכו'. הקשה הרב תאווה לעינים צ"ע אמאי אצטריך לומר מטעמא דת"ח שאינו נוקם וכו' ותפוק ליה מטעם מלך שמחל על כבודו וכו' ולכן נענש שאול וכו' והאריך בזה. ודבריו קשים לשמוע חדא דאיך ס"ד דרב ישנו בנותן טעם לעונש שאול מכח מימרת ר' יוחנן דהיה קטן ממנו ור' יוחנן היה כותב לרב לקדם רבינו וכו'. ואם הוא ידע מימרת ר"ש בן יהוצדק ומכחה יהיב טעמא לעונש שאול לא הי"ל לש"ס להזכיר לר' יוחנן מאחר דרב אמרה מר' שמעון בן יהוצדק. אלא מוכרח דרב לא אמר אלא מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו שנאמר וכו' ותו לא. ומאחר שכן מאי קאמר הרב אמאי אצטריך לומר מטעמא דת"ח וכו' הא מוכרח דרב סתמא אמרה דנענש שמחל ותו לא. ואם כונת הרב להקשות על השי"ס דפירש טעמא דרב בתא דכל ת"ח שאינו נוקם תימא על הרב ז"ל דמה סימני' מצא לזה בשי"ס לעולם דטעם רב פשוט דמלך אין כבודו

דכתב הרמב"ם דהוי רשות משום דשמעי שוגג הוה דלא היה נחשב למלך בעיניו ברם בבווי שאול דלא הוה הכי לא הוה רשות ומשום הכי נענש זה כונת הרב ומוצל אותו צדיק ממה שהשיגו עליו עכ"ד ולי ההדיוט אינה הצלה גמורה שהרי הרמב"ם כתב וכן כל המבזה את המלך או המחפרו יש רשות למלך להורגו כשמעי בן גרא הרי דקא פסיק ותני דכל המבזה רשות יש למלך וכלל כל מיני בויון או חירוף דרך כלל ועל הכל כתב דיש למלך רשות להורגו משמע דבכל גוונא לא הוי חיוב אלא הוא רשות. ואע"ג שכתב כשמעי נ' גרא אין לומר דמ"ש מבזה המלך הוא בבויון כשמעי שהיה שוגג שמלך אבשלום ולא נחשב בעיניו דוד למלך. חדא דלשון כל המבזה או המחפרו לא יכון. ותו דהך מציאות דשמעי לא שכיח. ותו דהול"ל כל המבזה המלך או המחפרו כשמעי בן גרא יש למלך רשות להורגו דאז היינו יכולים לפרש דהבויון יהיה באופן שביוז שמוע אבד עתה מילתא פסיקתא נקט הרמב"ם כל המבזה יש למלך רשות להורגו ועל זה דהורגו כתב כשמעי נ' גרא דהכתוב מפרש שנהרג ולא על אופן הביון הוכיר שמעי זה פשוט בלשון הרמב"ם ואין לנו לעקם דבריו: אמנם בדרך דוחק היה אפשר להליץ בעד הרב ז"ל דהרב ז"ל כונתו לחלק בין בויון לבויון וסבר כי בויון בעיקר המלכות כההיא דשאל שאמרו שאול ימלך עלינו או חמיר והוא חיוב אבל שאר בויון מודה הרב ז"ל דהוא רשות כמ"ש הרמב"ם ח"ש לבויון שביוזוהו לשאל כלומר בויון בעיקר המלכות אבל אין דבריו מוכיחין כן כמו שיראה המעיין:

ואעיקרא קושיית הרב ז"ל לק"מ דהרמב"ם כתב דיש רשות להרוג. אבל הוא חיוב שלא למחול ולהעניש וליסר המבזה במשפט כל יסורי' ומשרה נענש שאול שמחל ממש ודוקא על הריגה אמר הרמב"ם שהוא רשות. ומ"ש הרמב"ם כשמעי בן גרא פשטו כשמעי שביחז לדוד העיה. וממ"ש יראה המעיין שיש להשיב על אשר מלפל בס' אשד הנחלים בקושיות ותירוצים ואין הפנאי מסכים להאריך. וכבר ראיתי

על כבודו כבודו מחול היינו מדי לית היה צוין אלא שבאוסם הדברים שאלם חייב לנהוג בו כבוד מחמת תורתו כגון לעמוד מפניו וכיוצא בה אכל על בזיונו אינו יכול למחול אדרבא אסור לו למחול שהמורה מחזיק בזה ודמי למאי דאמרין הסם האב שמחל על כבודו כבודו מחול דליכא למימר שיהא האב יכול למחול לכן שאלמר לו דברי תרופין וגדופין והיינו דאמרין בפרק ב' דיומא שהמ"ח לריך שיהא נוקם ונוטר כנחש, עכ"ל:

להוא גברא שטל כ"ד דברים מנדים זה אחד מהם: ומ"ש בד"א בשביוהו וכו'. לפי שממה שכתבתי בסמוך משמע שדרך למחול אע"פ דלא מפייסי ליה וציומא (דף כ"ב: כ"ג.) אמרין דכל היכא דלא פייסיה כל מ"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש לאו מ"ח הוא חרץ רבינו דהא בנענא הא בפרהסיא. משום כבוד המורה: כתב הרצ"ש בשם הראש"ד אע"פ שאמרנו בפרק דקדושין (דף ל"ב.) הרב שמחל

לכבודן. וזו היא דרכם של תלמידי חכמים שראוי לילך בה. במה דברים אמורים כשבוהו או חרפהו בסתר

אבל תלמיד חכם שבוהו או חרפו אדם בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו ואם מחל נענש שזה בזיון תורה אלא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו:

תורה 2018/07/04

הלכות עבודת כוכבים וחקותיהם

יש בכללן ג"א מצות. שתי מצות עשה. ומ"ט מצות לא תעשה. וזהו פרמן:

(א) שלא לפנות אחר עבודת כוכבים. (ב) שלא לתור אחר הרהור הלב וראית העינים. (ג) שלא לגדף. (ד) שלא יעבוד אותה בדרך עבודתה. (ה) שלא ישתחוה לה. (ו) שלא לעשות פסל לעצמו. (ז) שלא לעשות פסל אפילו לאחרים. (ח) שלא לעשות צורות אפילו לנוי. (ט) שלא להדיח אחרים אחריה. (י) לשרוף עיר הנדחת. (יא) שלא לבנותה. (יב) שלא ליהנות מכל ממונה. (יג) שלא להסית יחיד לעבודת כוכבים לעובדה. (יד) שלא לאהוב המסית. (טו) שלא לעזוב שנאתו. (טז) שלא להצילו. (יז) שלא ללמד עליו זכות. (יח) שלא ימנע מללמד עליו חובה. (יט) שלא להתנבא בשמה. (כ) שלא לשמוע מן המתנבא בשמה. (כא) שלא להתנבא בשקר ואפילו בשם השם. (כב) שלא לגור מהריגת נביא שקר. (כג) שלא לישבע בשם עבודת כוכבים. (כד) שלא לעשות אוב. (כה) שלא לעשות ידעוני. (כו) שלא להעביר למולך. (כז) שלא להקים מצבה. (כח) שלא להשתחוות על אבן משכית. (כט) שלא ליטע אשרה. (ל) לאבד עבודת כוכבים וכל הנעשה בשבילה. (לא) שלא ליהנות בעבודת כוכבים ובכל משמשיה. (לב) שלא ליהנות בציפוי נעבר. (לג) שלא לכרות ברית לעובדי כוכבים. (לד) שלא לחון עליהן. (לה) שלא ישבו בארצנו. (לו) שלא להדמות במנהגותם ובמלבושם. (לז) שלא לנחש. (לח) שלא לקסום. (לט) שלא לעונן. (מ) שלא לחבור חבר. (מא) שלא לדרוש אל המתים. (מב) שלא לשאול באוב. (מג) שלא לשאול בידעוני. (מד) שלא לכשף. (מה) שלא להקף פאת ראש. (מו) שלא להשחית פאת זקן. (מז) שלא יעדה איש עדי אשה. (מח) שלא תעדה אשה כלי זין ועדי איש. (מט) שלא לכתוב קעקע. (נ) שלא להתגודד. (נא) שלא לעשות קרחה על מח:

וביאור כל המצות האלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

א בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור ואנוש עצמו מן הטועים היה. וזו היתה טעותם. אמרו הואיל והאלהים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד והם שמשים המושמשים לפניו ראויין הם לשבחם ולפארתם ולחלוק להם כבוד. וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבודו. כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו וזהו כבודו של מלך. כיון שעלה דבר זה על לבם התחילו לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להן קרבנות ולשבחם ולפארתם בדברים ולהשתחוות למולם כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה. וזה היה עיקר עבודת כוכבים. וכך היו אומרים עובדיה היוודעים עיקרה. לא שכן אומרים שאין שם אלוה אלא

לחם משנה

מזהיר"ק ו"ל מאין הוליא הרמז"ס ז"ל זה. וא"כ א"כ כשהקשו בגמרא מההיא דרצא אמאי לא משני דהתם בנענא והכא בפרהסיא וי"ל דנללא הכי משני שפיר מפני שזה בזיון המורה וכו' משמע ודאי דיינו דוקא בתלמוד חכם וכדאמרת ר' יוחנן אכל בשאר (עמי) העם לא וא"כ מאי הקשו בגמרא מההיא דנענא ואינם עולגים דלמא ההיא בשאר העם אכל תלמוד חכם שאני שהוא בזיון המורה וכו' תימא דמשמע ליה דקתם ממניא ובכלהו מיירי וכדמייתי מקרא דואהביו כו' דקרא בכל מיירי מ"מ קשה בדמשני דנקיט ליה וכו' ודאי דלמי לא בת"מ דוקא וא"כ היכי אפשר לומר דמקטמא ממניא וגרלה לי דקרא בכל איירי ולעולם הוא טוב להיות נענש ואינו עולג אכל יש הפרש בין מ"ח לעם הארץ דמ"ח נקיט ליה וכו' ועם הארץ לא:

ג בד"א בשביוהו או חרפהו בכתר וכו'. ולא ידעתי מאין הוליא זה רבינו אי משום הא דליתא בפר"ק דיומא (דף כ"ב:) מפני מה נענש שאלו מפני שמחל על כבודו וכו' דילמא שאני מלך ומלך נענש על כבודו אין כבודו מחול. והרב דית יוסף כתב דמהכא נפקא ליה וכתב ואמר ר' יוחנן וכו' משמע דק"ל דאמר ר' יוחנן כל מ"ח וכו' שאמר שם הוא דרך למעלה והכונה לומר דמפני מה נענש שאלו מפני שמחל וכו' ואמר ר' יוחנן שכל מ"ח שאינו נוקם וכו' א"כ שאלו היה מ"ח ומחל ומשום הכי נענש. אכל משפט דברי הגמרא לא משמע כן אלא ואמר ר' יוחנן משום ר' שמעון וכו' הוא מילתא אחריית ואינו דרך למעלה ומשום ההיא דלעיל מיינה מיתמא אחרת מרבי יוחנן בשם ר"ש ג"כ הוצא להא דקאמר דאמר וכו' אכל טעם שאלו מפני שהיה מלך: בד"א בשביוהו וכו'. כבר כתב

מגדל עז

ומה שאמר שיבקש ממנו מחילה. הוא פ' בתרא דיומא (דף פ"ז): פ"א א ג בימי אנוש בו' עד כן ארבעים שנה הכיר אברהם את צורא. כלו קצן בדעתו הנכונה משאר הספרים ומן הרמז בתלמוד: תנח

לגמר, אלא דעביד מינה סניפין כל דהו, דכי היכי דהתם איכא שינוי בגדים הכא נמי איכא שינוי בגדים, למדרש דאחרים דכתיבי הכא הו' בגדי חול.⁶⁷

א"כ מה ת"ל אחרים אחרים⁶⁸ פחותין מהם. פי' כגון שחקים, ולומר שתהא חובה בשחקים⁶⁹. ר"א אומר אחרים והוציא לימד על כהנים בעלי מומין שפשוטם להוצאת הדשן. פי' דסבירא ליה דכי כתיב אחרים אוהוציא קאי, שיהא כהן המוציא את הדשן כהן אחר, כל' אפי' בעל מום. ולפום פשטא משמע דבהא פליג רבי אליעזר על ת"ק, אבל מודה הוא דבעי' בגדי קדש מתקישא דלעיל⁷⁰. אבל בגמקי הרב החסיד ז"ל פי' דכיון דמכשר ליה בכהנים בעלי מומין אין לתצריך בה בגדי קדש⁷¹, שאי אפשר שלא תהא הוצאת הדשן גריעא מתרומת הדשן, ומה שאומר לקמן כמחלוקת בהוצאת הדשן כך מחלוקת בהרמה, אינו אלא לענין הכשר בעלי מומין בלחוד כדפרש"י ז"ל, דאלו לענין בגדים לדברי הכל תרומת הדשן בבגדי קדש כדכתיב בהדיא, והוצאת הדשן בבגדי חול, וה"ק קרא ולבש בגדים של אחרים בעלי מומין שאף הלובשים אחרים הם. ולפירו' קמא אתיא שפיר כפשטא הא דאמר' בסמוך ולר' אליעזר בגדים פחותים מנא ליה⁷², דאלמא לר' אליעזר נמי לא שריגו אלא בגדים פחותים. ויש לתרץ לאידך פירושא דה"ק⁷³ מנא ליה בעלמא דכל כי האי גוונא בעי' בגדים משונים, שיהו או פחותים או של חול, עד דדחיק נפשיה

מנשה. ואע"ג דההוא קרא היה בבית ראשון, ומעשה זה לאחר כמה זמנים⁶¹, הכי קאמר תלמודא כי מצינו מזמן מרובה שהורגלו לשפוך דמים בג' ז' שלם, ומאותו זמן ואילך היה קל בעיניהם.

גרש"י ז"ל תנו רבנן ופשט ולבש⁶² שזמנא אני כדרך⁶³ שהכהן גדול עושה ביום הכפורים שפושט בגדי קדש ולובש בגדי חול ת"ל ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים וכו'. וכן הגירסא בת"כ⁶⁴, אלא שקצרו שם יותר כדאיתא בפרש"י ז"ל. ובתוספות⁶⁵ הקשו על גרסא זו היכי קתני שפושט בגדי קדש ולובש בגדי חול כדרך שכהן גדול עושה ביום הכפורים, שהרי כהן גדול ביום הכפורים אינו לובש בגדי חול כלל, אלא שמשנה מבגדי זהב לבגדי לבן⁶⁶. ועוד למאי דסבירא לן השתא דיליף פשיטת ולבישה האמורה בהוצאת הדשן מן האמורה בכ"ג בית"כ, למה ליה למיכתב אחרים, דאלו מלישנא דברייתא משמע דלא קשיא ליה השתא מה ת"ל אחרים אלא לבתר דדריש מקיש בגדים שלבש לבגדים שפושט, כדקתני אם כן מה ת"ל אחרים. לכך אומרים בתוס' דהכי גרסינן הכא ובת"כ שומעני שפושט בגדי קדש ולובש בגדי חול, וסמך ליה על מאי דכתיב בגדים אחרים, ולא אדכר ליה עד סיפא דקתני א"כ מה ת"ל אחרים, וכן גראה עיקר. אבל כיון דאיתא לגרש"י ז"ל בכולהו נוסחי דהכא ובת"כ יש לפרש דהא דקתני כדרך שכהן גדול עושה ביום הכפורים לאו דמייתי ליה מהחם

69 דאף בשאר עבודות כשרים שחקים, כדאיתא לקמן כד ריש ע"א, אבל כאן הם חובה. 70 וכ"כ תוס' ד"ה יש, וכ"כ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה אחרים, דר"א לא פליג כלל אדרשא דת"ק, וכ"כ המל"מ פ"ב מתמידין ומוספין ה"י עיי"ש. ולפי"ז אף שחקים בעינן אליבא דר"א. ורבנו אליקים חולק וסובר דלר"א לא איירי אחרים דקרא בבגדים אלא בכהנים בלבד. וכ"כ הקרבן אהרן על הספרא פרשת צו פרק ב, ז. 71 וכ"כ הרמב"ן בפ' לתורה ויקרא ז, ד: אבל יש מרבותינו שם במס' יומא אומרים שאין הוצאת הדשן צריכה בגדי כהונה, ויאמר ולבש בגדים אחרים בגדי חול ופשוטו של מקרא בכך הוא וכו' עיי"ש. ומש"כ יש מרבותינו כונתו לר"א, וכמש"כ בדעתו הרב החסיד. וכ"כ תוס' ר"י הלבן. וכן דעת פי' קדמון באוצה"ג עיי"ש. 72 מדברי רבנו גרש"מ שם: אמר מר אחרים פחותין מהם כדתנא דבי ר"י וכו', הוא גורס: ולר"א אחרים פחותים מנ"ל כדתנא דבי ר"י וכו'. וכ"ה בכ"מ בדק"ס עיי"ש. 73 כ"ה בד"ח, ובד"ר:

הרמח"ל באיגרות רמח"ל ובני דורו ע' תה. 61 וכה"ק המהרש"א לעיל בע"א עיי"ש, ועי' בפ' רבנו אליקים. 62 כג' כ"מ וכ"כ וא"פ ועוד בדק"ס. ולפינו נוסף: בגדים אחרים והוציא את הדשן. 63 כג' כ"מ וכ"ל וילקוט פ' צו בדק"ס, ורבנו אליקים. 64 פרשת צו פרק ב, ו. 65 תוס' ישנים ד"ה יכול וד"ה א"כ. ועי' תוס' הרא"ש ד"ה ה"ג וד"ה אם כן, ועי' ר"ח. ועי' בפ' רבנו אליקים. 66 לפי הגירסא שלפנינו ל"ק כל כך, דאפשר לפרש כן: שומעני כדרך יום הכפורים (פי' ששם מצינו פשיטת ולבישה) פושט בגדי קדש ולובש בגדי חול ת"ל וכו' (פושט וכו', קאי על תרומת הדשן ולא על יוה"כ). ועי' תוס' הרא"ש ד"ה ה"ג, ועי' רש"י שכתב דכיון דכהן הדיוט אינו יכול לשנות מבגדי זהב לבגדי לבן שהרי אינו משמש בבגדי זהב, לכן משנה הוא מבגדי קדש לבגדי חול. 67 כעין זה כתבו גם תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה א"כ. 68 כג' כ"מ וכ"כ וכ"ל בדק"ס. ולפינו כתובה תיבת "אחרים" רק פעם אחת.

רבה פס"ג כיון שראה שמואל את דוד אדמוני כו' ובספרי שערי זהר שם.

ואר"י משום ר"ש בן יהוצדק כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח. שמעתי לפרש ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש העמוני (דמניה סליק) ע' מדרש שמואל א' י"ד דנחש התנקם לכבוד אומתו על שאמרה תורה לא יבוא עמוני בקהל ה' כן צריך הת"ח אך להגן על כבוד ישראל ולא ינקום ולא ינטור לכבוד עצמו.

כ"ג ע"א. מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש כו'. נטל סכין ותקע לו בלבו. עמד ר' צדוק כו' ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל גוי' אנו על מי להביא עגלה ערופה כו'. געו כל העם בבכיה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר כו'. עם שכבר עלה בכבש לעבוד עבודה והרי הוא גדול בשנים עכ"ז במצב זה שלב אביו דוה עליו נקרא „תינוק” ע' רמב"ן שמות ב' ו' ויקרא ילד והוא גדול כמ"ש בישמעאל וישמע אלהים את קול הנער כו'. ר"ל שמלשון זה נראה כי נער מגדול היה ובכל זאת כתיב ותשלך את הילד גוי' לפי שחולה היה נקרא בשם געגועים. וע' רות א' ג' וימת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה. ואחרי שנשאו נשים וישבו שם כעשר שנים כתיב ותשאר האשה משני ילדיה ומאשה נתכנו אז ילדים.

כ"ה ע"א. לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה כו'. כבר התחבטו החוקרים איך הכילה לשכה קטנה זו ע"א כסאות בחצי גורן עגולה מלבד השואלים וסופרי דיינים ועמ"ש בס' יסוד המשנה ועריכתה פרק א הערה ח.

אמר אביו ש"מ לשכת הגזית חציה בקודש וחציה בחול, וש"מ שני פתחים היו לה אחד פתוח בקודש ואחד פתוח בחול וכו' — ע' בתוס' ישנים הכא. וראה במנחת חינוך פ' נשא מצוה סס"ב אם בנויה בחול ויש לה פתח לחול ופתח לקודש בוודאי הוא חול גמור כו'. והאמר מר אין ישיבה בעזרה כו'. עמ"ש בס' נפש חיה סי' א' סע' ח'.

תוד"ה והא בעינן כו' גנאי היה לעמוד בלא מצנפת בעזרה. היינו אפי' בכיסוי ראש רק בלי מצנפת ע' מג"א או"ח סי' קפ"ג סק"ב ופרי מגדים שם סי' ג' א"א סק"ד. ותתם סופר ח"ו סי' ב.

כ"ז ע"א. לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משכט לוי או יששכר. שאם כי אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא העמיד ממנו שופט וגם נביאים (ע' סוכה כ"ז סע"ב) היינו בגיל המבוגר, אבל „צורבא מרבנן” שהוא בחור חריף (ע' רש"י תענית ד' רע"א) שיגיע כבר להורות זהו רק משבט לוי או יששכר שמימי געוריהם התייחדו עצמם לתורה ולא הוכרחו לפנות זמנם להרויח כדי הצטרפותם כי שבט לוי התפרנס ממתנות כהונה ובני יששכר מעסקי זבולן אחיהם ע' מרגליות הים סנהדרין צ"ג ב אות ח' באריכות.

ואימא יהודה נמי דכתיב יהודה מחוקק, אפוקי שמעתתא אליבא דהלכתא קאמינא. יעוין בסיטה ז' סע"ב שמע ה' קול יהודה כו' לא הוה קא סלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא, ועור מצריו תהיה, וכ"ה בבבא קמא צ"ב סע"א. אמנם במכות י"א סע"ב הגירסא לא הוה ידע לפרוקי קושיא ועור מצריו תהיה, ובכן יהודה מחוקק היינו משפט המלוכה.

ת"י ד"ה יהודה מחוקק כו' ודוד נמי מלוי קאתי. הנה בלוי כתיב האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרותיך ובריתך ינצורו יורו משפטיך ליעקב כו'. כאמרם בעירובין כ"ב רע"א ובמדרש שמואל פ"ה ב אם אין אדם נעשה אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב אינו זכאי לדברי תורה, וכ"ה בויקרא רבא פ"ט א מי יכין לעורב צידו כו' (ועיין ידי משה שם שהביא גירסא שבירושלמי ולא אדע מקומו). ויעוין בפסחים ק"ג ב שלשה אוהבין זה את זה וביניהן עורבין, ובשבת ל"ד רע"א יאמרו זונות מפרסות זו את זו ת"ח לא כל שכן ואכמ"ל.

כ' ע"ב. רב איקלע לאתרא דר' שילא כו' לא הוי אמורא למיקם עליה דר"ש קם רב עליה כו'. ע' סנהדרין מ"ד א דרש ר' שילא כו' בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש כו'. כ"א ע"א. וי"א אף ריריא. ראה בספרי מלאכי עליון ח"א ערך ריריא הערה ב.

מיני מגדים של זהב כו'. יעוין בהגהות הג"ר יעב"ץ שכ' מעין זה הפלא נמצא גם היום במחוז טאקייא לפעמים מוצאים גרגרי זהב תוך הענבים הגדלים שם ואף חוטי זהב הגדלים על גביהם מבחוץ כך הגידו לי גברי דברבי בני סמכא שראום בעיניהם, ומהפלא על הגאון המבקר הוה שנתן אימון לפושקי שפתים מבהילים אלו, ומה גם אחרי שהוא עצמו גינה את המאמין בזה באמרו שזהו מכת שצא"ת שר"י ראה מאמרו גת דרוכה (בלוב ג"ד ע"א). ויעוין במורה נבוכים ח"ג פכ"ט שכותב: אמרו על אדם כי כאשר יצא מאקלים תשא"ם בקרוב להודו ונכנס לאקלים בבל הביא עמו פליאות מהן אילן של זהב צומח בעל עלים ושעפים כו' והגיד על אילן שמסך על עשרת אלפים איש ארכו כקומת אדם כו' ויגידו מאלו ההבלים פלאות, ואני תמיה על אנשים שיחשבו שהעולם קדמון כו' עי"ש ובהגהות הג"ר יעב"ץ מגילה י"ח ע"א ד"ה האחשתרנים.

ע"ב. רש"י ד"ה ארון כפורת וכרובים כו' רוח הקודש לא היתה בנביאים משנת שנים לדריוש ואילך. ע' בגהש"ס ומש"כ במרגליות הים סנהדרין י"א א אות י"ג בס"ד.

תוד"ה ואורים ותומים (מחמשה דברים שבין מקדש ראשון לשני) אורים ותומים היה שאם לא כן היה כה"ג מחוסר בגדים, אלא לא היו משיבין לנשאלין בהן. ע' רש"י שמות כ"ח ל' עה"פ ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים שכ' הוא כתב שם המפירש שהיה נותנו בתוך כופלי החושן שעל ידו הוא מאיר דבריו ומתמם את דבריו, ובמקדש שני היה החושן שאי אפשר לכה"ג להיות מחוסר בגדים אבל אותו השם לא היה בתוכו, ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט שנאמר (במדבר כ"ז) ושאלו לו במשפט האורים.

כ"ב ע"א. בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם כו'. מעשה שהיו שניהם שוים ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חברו ונפל ונשברה רגלו, וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפייס. — הגה"צ רמ"מ מקוצק העיר שלכאורה משמע כי איכשר דרא, ואחרונים עדיפי מראשונים באהבת קיום מצות, שכל אחד רצה לזכות בהן, ובאמת הראשונים כמלאכים שנותנים באהבה רשות זה לזה להקדיש ליוצרם, ולא עוד אלא שכל אחד חשב שחבירו מעולה ממנו וכבוד שמים יתרבה כשתיעשה העבודה ע"י מי שעדיף ממנו, וזהו כאשר מצינו במדת אבותינו הקדושים בברכת הוימון בפסחים ק"ט ב אברהם אמר איני מברך וכו', וע' ביצה ל"ו ב והא מצוה קעבד, ומשני דאיכא דעדיף מניה, וע' סוטה מ"א בתוד"ה מצוה שאני, וראה שערי תשובה או"ח סי' תפ"ב אות ב ושם סי' תרנ"ח אות יב.

ע"ב. תוד"ה ששה חדשים וכו' ועוד דבת יפת תואר היתה כו'. הכוונה כאמרם בקדושין כ"ב א סד"ה שלא ילחצנה דתמר לא היתה בת דוד כלל אלא מקודם לכן היתה אמה מעוברת עי"ש.

תוד"ה ויפקדם בטלאים, שם מקום הוא לפי הפשט. עיין בפירוש הרד"ק שם.

ת"י ד"ה ששה חדשים נצטרע דוד כו'. עמ"ש במרגליות הים סנהדרין ק"ז ב אות א.

אפרען מיניה כו'. במהרש"א כ' כדיו הגונב צאן של חברו וטבתו דמשלם חמשה דהיינו א' שהוא קרן ועוד ארבעתים נוסף כו', וזה צ"ע.

נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש. כמו כן בחגיגה כ"ב ב נעניתי לכם עצמות בית שמאי, וע' ס' חסידים סי' תנ"ב שהנשמה בתוך העצמות של מת חונה ובמקור חסד שם אות ה. מפני מה נקנש שאול מפני שמחל על כבודו כו'. ע' בראשית

(ח) זרכוח לת, (צ) ציין
לעיל ל. וש"י ד"ה אמות
באחד בשבת, (ג) (סוכה
נט.), (ד) [סוכה כט.],
(ה) [זכרים לב.], (ו) משלי
ו כג.

(ב) גבי' מאן דרומה יאה
גבר. יצ"ט חתלה סדר
הלכות נקט מנכ"ל
[ולכן נקט מנכ"ל ש"ס]
לפי סדר סימני הימים
חל"ס כנ"ט נקט חדה
בישראל סדר נקט נגה
וכי' לפי סדר [השפות]
המולות כדמחזיקי מחזק
חמה שחיה נמשח חתול
יוס יא' נמלה סדר השמות
מנכ"ל ש"ס תדור חלה
כדלוחה חל"ס יא' ס"פ
מפני וע"ש: (ג) רש"י
ד"ס שפיר ור' 11
שומעמולות ורולות:

(ב) וַיֹּצֵא אוֹתוֹ הַחֹדֶץ
וַיֹּאמֶר הַכֹּסֶם
הַשְּׂמִימָה וּסְפֹר
הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל
לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ
כֹּה יִהְיֶה זֶרְעֶךָ:
[כראשית טו, ה']

(ג) וַיֹּאמֶר אֲבִרָם הֵן לִי
לֹא נִתְּמָה זֶרַע (וַהֲנָה בֵּן
בֵּיתִי יִרְשׁ אֹתִי:

ליקוטי רש"י
[נדפס בסוף המסכת]

ח [צ"ל נשא ועמ"ש

[illegible]

לֹא אֵבֹד מִי שֶׁ
הִלְכָה לִגְמֻגָּה שֶׁ
טוֹשֵׁת רָחֵם סִימָן שֶׁכָּא
סִפֵּיף יָד:

ואין ציל שמלקטין כר.
ופרקר כן יהיה הדבר
לעולם פ"י מחתאב דאמר
כך הוא מהלקטין ודסו
ליה בדיא חתאב
מחלסנא
ולקטן ששלקט אפרה
שעורם וכצנא בון
דברס שהן
לפנותא ואין שמליקין
מאכל לאו וזין שוכר וזין
זקניה לפי שאין [בין]
זרבתא לאין מחנותו
לחיותא דחיתא ונחין
מחנות לפי הלכא ואין
נחין מחנות לפי חזר
וכה הפרש בין זה לזה
כלב מחנותיו עליו חזר
אין מחנותיו עליו. ובא
דא אטרי דברא וזין
היה ולחור שרבי דשמי
שמיא היא דמוקא
היה וזין דהיה

[illegible]

גמרא אתא אבוח
אשכחיה. פי' לעיל דף
כג פ"ג חוס' ד"ה דף
נשא: רש"י ד"ה אבוח
דלא דייליה כלבנה
המסגת. עיין דבר נחמד
זה נכתות אור לעיל
פמ"א צ"י בראשית:

אין מוז' ציטיראָרע, וואָס דאָסער רב'ס
 בשליח מור"ק (דף כה. וסא)
 צייט קיי ומוזוי רב'ס כבודא תליא
 מילתא אלף במלוא תליא מילתא
 מכל מקום על ידי זכות גדול משתנה
 אצל פעמים שאין המול משתנה
 בדאסער ציצמות פקד האורן (דף
 ג. וסא) זכא מוסיפין לו לא זכא
 פותחין לו (דאין מול ישראל ע"י):
 כלדאי

רבי חייא^א מהו לגבל אמר
 [א^א] חד קמי חד תרי קמי
 אמר קב ואפילו קביים עולא
 אמרית קדם רבי ומנו רבינו
 צווח רבי ומנו רבינו הקדוש
 ת חילא בידיה למיסר מדרבי
 לוי האי מאן דבחד בשבא
 [א^א] אלימא ולא חד לשמו
 לא לאו חדא לכישו והאמר
 בא אנא מלך והוא הוה ריש
 אי טעמא דאיברו ביה אור
 מ"ט משום דאיפלגו ביה
 ונאי^א היא מ"ט משום דאיברו
 נר חכים ונחירי^א מ"ט משום
 א יהי גבר גומל חסדים מ"ט
 ממעלי שבתא יהי גבר חזק
 כחא יהי בשבתא ימות^א על
 רב רב שילא וקדישא רבא
 בר ליואי לא מול יום גורם
 גבר ויותן יהי אכיל מדיליה
 האי מאן דכוכב^א נוגה יהי
 ביה גורא האי מאן דכוכב
 האי מאן דבלבנה יהי גבר
 דיליה ושתי דלא דיליה
 יהי גבר מחשבתי בטלן
 מאן דבצדק יהי גבר צדק
 מאן דאשיר יהי גבר אשיר דאמ^א
 אמר רבה אנא במאדים הוא
 נינא אומר מזל מחכים מזל
 לישראל ואזרא רבי יוחנן
 אל שנאמר^א כה אמר ה'
 אל תחתו כי יחתו הגוים
 אין מזל לישראל דאמר רב
 [א^א] ויצא אותו החוצה אמר
 אי אמר לו לאו^א כי אם אשר
 נבינות שלי ואני ראוי להוליד
 מזל לישראל מאי דעתך
 דקאי

כתב אפינקסיה דזעירי אמריה קדם רבי אסור מהו לפרק אמר מותר אמר רב [מנ] תרי שפיר דמי תלתא קמי תרי אסור רב יוס אמר כור ואפילו כוריים כתב אפינקסיה דל הקדוש על דהו גבלין שתייתא בכבל יהודה על דהו גבלין שתייתא^א ולית דשמע ליה וי יסי בר' יהודה כתב אפינקסיה דרבי יוחנש יהי גבר ולא חרד ביה מאי [ולא] חרד ב יהואמר רב אשי אנא בחד בשבא הואי רב אשי אנא ודימי בר קקחא הווין בחד ב גבי אלא אי כולי לטיבו אי כולי לבישו [וחושך^ב] האי מאן דתרי בשבא יהי גבר מיא האי מאן דבתלתא בשבא יהי גבר עתויה ביה עשבים האי מאן דבארבעה בשבא יהי דאיתלו ביה מאורות האי מאן דבחמשה בש משום דאיכר ביה דגים ועופות האי מאן אמר ר'נ ב' יצחק חורן במצותהו האי מאן דב דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא אמר רב רב יתקרי אמר להו רבי חנינא פוקו אמרו ליה אלא מול שעה גורם האי מאן דבחמה^ג ושתי מדיליה ורורוהי גליין אם גניב לא מצלח גבר עתיר וזנאי יהי מ"ט משום דאיתיליד^ד יהי גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמה סביל מרעין בנאי וסתיר סתיר ובנאי אכיל ורורוהי כסיין אם גנב מצלח האי מאן דבשבא וזית דאמרי כל דמחשבין בעליה במלך האי אמר ר'נ רב יצחק וצחק וצחק במצותהו **האי מאן אמר אשי אי אומנא אי גנבא אי מבחא אי מודה** אמר אביי מר גמי עניש וקפיל איחמר רבי מעשיך ויש מול לישראל רבי יוחנן אמר אין למעמיה^ה ד'ר' יוחנן מניין שאין מול ל'ר' אל דרך הגנים אל תלמודו ומאותות השמם מהמה^ו הם יחתו ולא ישראל ואף רב סב יהודה אמר רב מניין שאין מול לישראל שנא אברהם לפני הקב"ה רבש"ע^ז בן ביתי יורש אי יצא ממעדך אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באתי בן אמר ליה צא מאצטמגניות שלך שא

[illegible]

עֲקֹשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם: חֲנוּךְ לִנְעַר עַל־פִּי דְרָכּוֹ

^{אוצר החכמה}

"ראשית חכמה יראת ה' וגו'", וכמ"ש³⁹ תורה בלא יראה [בזויה]. "כיון שהגיע לפרשת דרכים" והוא המידות, "תוכחת מוסר"⁴⁰, ולהפריש דרכים הטובים מן הרעים, "ניצול מכולם"⁴¹, שיודע גם כן "באיזה דרך וכו'". ונמצא הנפש הוא נגד דומם וצומח, ונגדם הם המצוות, כמ"ש וז"ש כאן צנים שהם קוצים והוא צומח, ופחים הוא דומם, בדרך עקש שאינו עושה מצוות והולך בדרך לא טוב, אבל השומר נפשו מי שירצה לשמור נפשו ירחק מהם על ידי שיעשה מצוות וילך בדרך טוב וילך בטח. ובגמ' אמרו⁴² צנים פחים הם קור וחום, פירוש, שמשפט רשעים בגיהנם שנים עשר חודש, ששה חודשים בשלג וששה חודשים באש⁴³, נגד מצוות עשה ולא תעשה. וזהו צנים ופחים בדרך עקש מי שעבר על מצוות עשה ועל לא תעשה, ושומר נפשו וגו'.

(ו) חנוך לנער על פי דרכו⁴⁴ גם כי יזקין לא יסור ממנה. חנוך לנער כשהוא עוד נער, ואז גם כשיזקין לא יסור. והעניין: כי האדם אי אפשר לו לשבור דרכו, כלומר מזלו שנולד בו, כמ"ש⁴⁵ האי מאן דבצדק יהיה גבר צדקן וכו'. וכשנולד במזל רע, אז על זה נתנה הבחירה ביד האדם, שיוכל לאחוז במזלו לאיזה דבר שירצה להיות, או צדיק או רשע או בינוני. וכמ"ש במסכת שבת⁴⁶ האי מאן דבמאדים יהיה שופך דמים, אמר רב אשי או מהולא או טבחא, או לסטים⁴⁷. וזכר אלו השלושה, והוא לפי שמזלו מורה שיהיה שופך דמים, אך בבחירתו יוכל לבחור באלו השלושה: "או מהולא" והוא צדיק שעושה מצוות עשה, "או טבחא" הוא בינוני, "או לסטים" הוא רשע שופך דמים כמשמעו. וז"ש⁴⁸ שאול באחת ולא עלתה לו, דוד בשתיים ועלתה לו. והעניין הוא: כי בדוד נאמר⁴⁹ "והוא אדמוני"⁵⁰, והוא במאדים, ולכך טעה עליו שמואל בעת ראה קלסתר פניו, והוא העביר מידותיו בכל, ואף שאלו השניים לא העביר, מכל מקום עלתה לו, כמ"ש⁵¹ "כל המעביר על מדותיו וכו'". ודוד כבר הרבה צדק להעביר על מידותיו, מה שאין כן שאול שנאמר בו⁵² "בן שנה שאול במלכו וכו'" כבן שנה, שלא טעם וכו'⁵³, והוא העביר מידתו הטובה לרעה בדבר אחד, ולכן אף באחת לא עלתה לו⁵⁴. וז"ש חנוך לנער על פי דרכו דרך מזלו וטבעו

39 דרך ארץ זוטא סוף פ"י "חכמה ואין יראה בזויה", ור' ביאורו לשיר השירים א, טו. ועי' שבת לא, ב. 40 לעיל ו, כג. 41 בספר מדרגת האדם מאמר ביראה ובאהבה [פרק יז] מביא דברי רבינו, וכותב: ביאר הגר"א כי דרכי הטבע מזיקים להאדם בג' דברים: בטרדת הגופניות, בנסיון עבירות, במניעה למצוא הדרך האמיתי למידותיו, וכל זמן שהאדם הוא רחוק מן התורה הוא עלול להכשל. וזהו שאמרו ועדיין הוא מתיירא, יען שעומד תמיד ליפול בבור שחת עד שיגיע לפרשת דרכים, זהו שיכיר על ידי תוכחות מוסר לפרוש דרכים הטובים מדרכיו הרעים, אז ינצל מכולם וידע הדרך לילך בה. ור' שם עוד. 42 כתובות ל, א. 43 זוהר ח"א רלח, ב. 44 נר' איגרת הגר"א. 45 שבת קנו, א. 46 שם. 47 בגירסתנו בגמ' שבת: אי אומנא, אי גנבא אי טבחא אי מהולא. 48 יומא כב, ב. פירש רש"י: שאול נכשל באחת ועלתה לו לרעה לקונסו מיתה, לבטל מלכותו, ודוד נכשל בשתיים ולא עלתה לו לרעה. 49 שמואל-א טז, יב. 50 בהערות לאבן שלמה א, ח כתב: ואפשר שעל כן תהיה מפתן של אדום בידי משיח בן דוד, מפני שעשו הוא אדמוני, ועל כן דוד שהוא גם כן אדמוני מחייבו, כמ"ש [יומא לה] הלל מחייב את העניים. 51 יומא כג, א. 52 שמואל-א יג, א. 53 יומא כב, ב. 54 בהספדו של בעל "חיי אדם"

גם כִּי־יִזְקִין לֹא־יִסּוּר מִמֶּנָּה: ז עֲשִׂיר בְּרָשִׁים יִמְשׁוּל
וְעֶבֶד לֹוֶה לְאִישׁ מִלֹּוֶה: ח זֹרַע עֹלָה כְּתִיב יִקְצֹר קִרִּי יִקְצֹר־אֶוֹן
וְשִׁבַּט עֲבֶרְתּוֹ יִכְלֶה: ט טוֹב־עֵין הוּא יִבְרַךְ כִּי־נָתַן

כן תחנכהו לעשות מצוות⁵⁵, ואז גם כשיזקין לא יסור ממנה, אבל כאשר תעבירהו על מזלו, עתה ישמע לך מיראתו אותך, אבל אחר כך, בעת יוסר עולך מעל צווארו, יסור מזה, כי אי אפשר לו לשבור מזלו⁵⁶.

⁵⁵אוצר החכמה

(ז) עשיר ברשים ימשול ועבד לזה לאיש מלוה. הרשים הם תחת ממשלת העשיר, והלוה עבד למלוה. וכן הוא בתורה, כמ"ש⁵⁷ רב אחא בר יעקב יזף ופרע, שלמד בלילה מה שלא למד ביום. ומי שאינו לומד גם בלילה הוא נשאר לווה, אך מי שמשים לילות כימים הוא המלווה, ואז הלווה עבד להמלווה. ועוד: עבד לזה וגו'. כמ"ש⁵⁸ גברא דאוזיף וטריף מאי חזי דהדר אוזיף, אמר להו גברא דאזל לאגמא וקטל קמא טונא ולא מצי ביה [הדר קטל ומנח עלויה עד דאתרמי איניש] מדלי ליה, ע"ש. והעניין: שהם שאלוהו על מה שאדם נתגלגל פעם השנייה, הלא כשהיה כבר בפעם הראשונה לא תיקן, והשיב להם דילמא יתרמי אחד שיתקן הגוף הראשון, הרי הגוף הראשון הלווה והשני הוא המלווה, ועבד לזה הגוף הראשון למלוה הוא גוף השני.

(ח) זורע עולה יקצר און. כי שתי המדות רעות כללות הם התאונני והכעסני, כמו שכתבנו למעלה⁵⁹. וזהו זורע עולה שנוטל בעולה מזולתו בכדי שימלא תאוותו יקצר און שיעמדו נגדו ויטלו ממנו. ושבט עברתו. שמכה אותם בעברתו יכלה.

(ט) טוב עין הוא יברך וגו'. ואמרו טוב עין זה יעקב, שחי מאה ושלושים שנה עד שבא למצרים⁶⁰, ושבע עשרה שנה היה במצרים⁶¹. ועוד אמרו⁶²: טוב עין וכו', שכל

על רבינו [מובא בספר שערי רחמים] הביא בשם רבינו ביאור אחר על דברי חז"ל אלו. וז"ל: "ידקדק ז"ל וכי משוא פנים בדבר. ותירץ, כי ידוע כי מכל דיבור שיוצא מפי הקב"ה נבראו פ"ה אלפים רבואות עולמות, וכולם יש להם חיות לקיום על ידי מי שמקיים הדיבור. והנה יש מצוות כלליות ומצוות פרטיות. ר"ל מצוות כלליות שמצווים בהם כל ישראל או אנשים פרטיים, ומצוות פרטיות הוא כשיצווה לאיזה אדם לעשות. והנה כשיעבור אחד על איזה מצוה אף שפוגם בשורש נשמתו, מכל מקום אינו מפסיק החיות מן העולמות, כי יש אחרים שמקיימים הדיבור, מה שאין כן כשהמצוה היא לאדם יחיד, אז גדול עונו מנשוא, כי הוא מבטל כל העולמות. ובזה אתי שפיר, שדוד עבר על מעשה אוריה והסתה והם רק מצוות כלליות, מה שאין כן שאול שעבר על מצוה פרטית שאמר [שמואל-א טו, ג] "לך והחרמת עמלק לכן נענש". בחידושי הגאון ר' זליג ראובן בנגים על הש"ס [ישורון חלק יב עמ' רג] מתרץ על פי זה את מה שהקשו המפרשים למה לא התבטל עונש מיתה מאודם הראשון אחר שחזר בתשובה, ומתרץ לפי הנ"ל כיון שזו מצוה פרטית. 55 בהערות לאבן שלמה א, ז כתב: ונ"ל שעל כן נתחנך דוד להלחם תמיד מלחמת מצוה כי נולד במזל מאדים. 56 כתב בספר עלי שור [ח"א עמ' רסג]: הרי דברים נפלאים בבהירותם, כי אין ללכת נגד טבעי ותכונות הבנים. עבודת החינוך היא, לנצל לטובה את הטבעים והתכונות של הילד. זה מחייב את האבות, לעמוד על תכונות בניהם, בכדי שידעו כיצד לכוון את חינוכם, כי אי אפשר לחנך את כל הבנים על מתכונת אחת. 57 עירובין סה, א. 58 בכורות ח, ב. ור' בביאורי רבינו לאגדות רבב"ח מה שביאר מאמר זה. 59 א, יא. וש"נ. 60 גימטריא "עין". ו"טוב" גימטריא שבע עשרה. 61 בראשית מז, כח. 62 עי' סוטה לח, ב וזוהר ח"ב ג, א; ח"ג סג, ב; קפז, ב; ועי' לעיל י, ו.

ולזה באחת ששגג יתחב ממנו המלוכה לפי
 מצעו משערים בני עליון שאם היה כמצעו
 של דוד אדמוני היה עושה כדוד עשר ידות.
 והן האיש משה יש מקום לחשוב שהיה עניו
 מצעו והיה כבולן מצעו לזה העידה התורה
 עליו שכל התענוטותיו ותגבורתו הרמזו בחיבת
 איש היה ללד האלמים היה ירא והוא אומרו
 איש האלמים:

עוד ירמזו עז"ה איש המיוחד לאלמים שלא
 קם ולא יקום כמותו. ונחכוון הכתוב
 צמייכות את בני ישראל למאמר איש האלמים
 להגיד שמדרגה זו השיגה עם בני ישראל
 באמצעות מה שטרח בהם ומה שכל מהם
 והמסחף מאמצעות הנבחרו הטובה עמם
 השיג מדרגה זו ליקרא איש האלמים:

(ב) **ויאמר** ה' מסיני בא וגו'. רז"ל אמרו
 יאל לקראת ישראל מסיני ורחם
 משעיר שפחה לבני עשו ליתן להם התורה
 הופיע מהר פארן שהלך גם כן לישמעאל.
 וקשה למה התחיל במאחר שהוא מסיני בא
 שזה היה אחר שפחה לשעיר ולפארן ולא
 קבלו ויאל לקראת ישראל כשרצה ליתנה להם.
 עוד אלי"ד למה שינה לדבר בג' לשונות בא זרה
 הופיע והי"ל לכוללם יחד עז"ה מסיני בא
 ומשעיר ומפארן. עוד למה ציינו הקדים
 זכרון המקום ואחר כך מה שהיה ממנו
 ובפארן ושעיר הקדים הבא ואחר כך המקום:

אכן יתבאר הענין בהעיר אומרם ז"ל למה
 לא זכו האצות ובפרט יעקב שהיתה
 מעטו שלימה לתת להם ה' הורתו. ואמרו
 שהטעם הוא לפי שאין שכינה שורה על פחות
 ממי' ריבוא ונתינת התורה לריבוי היתה
 השראה שכינה כמו שכן מצינו וידר ה' על
 הר סיני והנה יאמר האומר הלא מצינו

לומר בני חולי שנחכוין לנרף עמכם הנעלמה
 מעיני כל חי שהיה השכינה שהיה עם ישראל
 אפילו בצרה דכתיב עמו אנכי בצרה וידיעה
 ההפכים שזה שנחכוון משה שהוא השושצין
 לצרכה עמכם:

ד' לפני מותו כי הגם שגדול ערך משה חוסף
 רוחו וכחו צעת אשר יגיע העת אשר
 יאסף אל עמיו. וללד הד' עעמים הגדילה ה'
 וייחודה למעלה מכולם באומרו ואת הצרכה:

עוד ירמזו באומרו ואת ע"ד אומרם ז"ל
 שלא זכה משה שיקרא איש האלמים עד
 שצירך את ישראל והוא מה שהעיר באומרו
 ואת פירוש מלמד כל אשר פעל ועשה מהיושר
 כשהוסיף ואת הצרכה אשר צריך משה את
 בני ישראל ^{והוא} צוה נקרא איש האלמים:

איש האלמים. יתבאר הכתוב ע"ד אומרם
 ז"ל וז"ל אם יבוא הקדוש ברוך הוא
 לישב דין עם הצרבה יתח ויעקב אינם
 יכולים לעמוד בפניו ע"כ. הא למדת כי
 מה שמועילים הדיקים צמנשיהם
 ובהתענוטותם בעולם הזה אינו חלל לזכות
 מכח הרחמים אבל דין לא וכמאמר דוד ואל
 הצוא צמשפט את עבדך כי לא ידק לפניך
 כל חי פירוש כל דיק שיקרא חי וכאן הודיע
 הכתוב כי דיק זה נחמט ופעל הטוב אפילו
 בערך בחינת הדין הרמזו באלמים והוא אומרו
 איש האלמים ואם יבוא ה' לעמוד עמו דין
 יוכל כי הפליא לעשות הטוב והישר:

עוד נחכוון במאמר זה להעיד עליו כי כל
 התענוט צמדות הטובות הידועות לו
 לא היו חלל ללד ירחתו מאלמים לא שהיה
 מצעו מסייעו אל הדבר כאומרם ז"ל שאול
 באחת ולא עלתה לו ודוד כו' כי שאול היה
 מצעו מחוב ולא היה חס ומחיר לעשות

צינונים

מציו ששעה א"א
כ"י יומא כ"ח ע"ג וע"י
סוף קנים נפ"י הקונטרס
ס"ט.

שינויי גוסחאות
אומנות שבעולם.
נמשניר אומנות... וכן
נמשניר בני. נמשניר
בני. קיימת. נמשניר
נמשניר קיימת לו.
כשארם בא. נמשניר
שאם נבסם אדם.
יסורין. נמשניר מרה
של יסורין. מת
ברפב. נמשניר מת
ומוטל ברעב. וק"י ה'
וני. נמשניר כל הכמות
נמלואו. עוד ינובון
וני. נמשניר כל הכמות
נמלואו. (עליו השלום).
נמ"ק ונמשניר ונמשניר
למח. וק"י. נמ"ק
ונמשניר וק"י בא
בימים. ששעה. י"ג
שקיים. אברהם
אבינו. נמ"ק אבינו
אברהם. (בולח). נמ"ק
למח.

ראשון לציון

יד במשנה ואברהם וק"י
וה' ברך את אברהם
בכל מציו ששעה כ"י.
יומא כ"ח ע"ג וימלא
דרכו וז"ע ובמצי תרגומא
נמשניר יסוד נס"ק נפישמא
דשמה וע"י ימלא.

ח"א מהרש"א

משנה בזנותו וק"י
אומר עוד ינובון
בשיבה וני. שאמר איש
נמר וני' והיינו שגושים
מלכאן קנע ותורמן
עליו לא ידע דלון זה
קיום לו לקטנו. ח"ס
נפוח רעיש כמו עש
שמלכין נמלן כמ"ס אין
לך עש מלמטה שאין לו
חול מלמטה ויחלו לו
פועל און מלך השמלות
פועלן ומלכאן להשמטה
עדי עד שאין זה מתקיים
לו מקנה. אבל נמלך

זרע יצחק

יד משנה ר' נהוראי
אומר מניח אני כל
אומנות שבעולם
ואני מלמד את בני
אלא תורה שאדם
אוכף משכרה בשוהו
כ"י וכה' אומר
באברהם כ"י ואברהם
וק"י בא בימים וה'
ברך את אברהם בכל
מציו ששעה אברהם
אבינו כ"י חתורה
בולח עד שלא יתנה
וכ"י ויליך דלם הלח

וקרן קיימת לעולם הבא. עין מ"ס נסוף פרק קמא.
[ופירוט קרן כחמדי גרס פרק קמא דמס' פאה]: אבל
התורה אינו כן. לשון רש"י. שאף הנא לדי זקנה או
יסורין ואינו יכול לעסוק בה. הוא אוכל ממנו שורה.
דכחיד עוד ינובון נשיבה. ע"כ.

ואע"ג דלא כחיד נחורה אלא
זקנה. ה"ה יסורין. דכל שאין
יכול לעסוק. מה לי מחמת זקנה
מה לי מחמת יסורין. ונצרימא
גם נרשע לא מני יסורין. אלא
הניחו נמליל דמאי שנא. משום

דכיון דנחורה לא כחיד נקרא אלא זקנה. הניחו ג"כ
באומנות נמליל. ומחמ"י פירשה נהדיא היכא דליכא
קרא: אחרית. נ"ל שהוא מענין אחריות שפירושו
מיטב. כמ"ס נסם הערוך נמשנה ה' פרק קמא. וכן
מסיים קרא דשנים ורעניים
יהיו: עוד ינובון בשיבה.
ילמחו למח. ויחיד שכן לעמ
שינחן דשנים ורעניים יהיו. לשון
רש"י נגמ':

סליקא דה מסכת קדושין:

משכרה בעולם הזה וסלקין קיימת לעולם הבא. ושאר כל אמוניות אינן פן. פשארם
בא לידי חלי או לידי זקנה או לידי יסורין^ט ואינו יכול לעסוק במלאכתו, הרי הוא
מת ברעב. אבל התורה אינה פן, אלא משמרתו מקל רע פנערותו ונוחגת לו אחרית^פ
ותקנה בזקנותו^{פא}. פנערותו מהו אומר, (ישעיה מ) וק"י ה' יחליפו כח. בזקנותו מהו
אומר, (תהלים צב) עוד ינובון בשיבה. וכן הוא אומר באברהם אבינו עליו השלום,
(בראשית כד) ואברהם זקן, וה' ברח את אברהם בפל^{פב}. מציו ששעה אברהם אבינו
את כל התורה פלה עד שלא נתנה, שנאמר, (שם כו) עקב אשר שמע אברהם בקלי
וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתי:

סליק לה מסכת קדושין

מלאכת שלמה

יסורין. ס"א חסורין ה"ר יהוסף ז"ל. אבל התורה אינה כן.
אלא אף כשנא לדי זקנה או יסורין ואינו יכול לעסוק בה הוא אוכל
ממנו שורה דכחיד עוד ינובון נשיבה פי' ילמחו למח ויחיד שכן
לעמ שינחן דשנים ורעניים יהיו רש"י והר"ן ז"ל. אחרית ותקנה.
לשנא דקרא הוא בירמיה כ"ט מחשבות שלום ולא לעמ למח נסם
אחרית ומקוה. מציו שקיים א"א את התורה עד שלא
ניתנה שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקלי. כן הגיה
הר"ר יהוסף ז"ל ומחן השאר.

סליק פירקא וסליקא דה מסכת קדושין. הדרן עלך סדר
נשים. בעזרת בורא ארצות ותרישישם. והדרך עליו: שנת
ושכנ' בתוך ירושלים: לפרט בריאת ארץ ושמים:
בראשית השנה: עד שלחי אדר. החל וגבור פירוש חלק
ראשון מהמשנה. בעזרת אל נערך בקדושה ונאדר. תם
ונשלם שבח לאל בורא עולם:

נרימא קמי הספנים טולן נדיקים ע"כ. בשר שבטבחים וכו'.
ספקי טרפות נאות לידו וחס על ממנו ומאכלין. רש"י ז"ל. וכמ
הרמב"ן ז"ל נפ"י החורה גבי שלח הקן דפערסת כי מלח שהטעם
שזנו וממנו מלשחט אופו ואח כנו ביום א' ולשלח את אס קן לפור
אינו מלך רחמנות עליהם שאם כן היה אוקר שהשיטה אלא הטעם
ללמד אותנו מדת הרחמנות ושלח יתאחר כי האכזריות המפסגט נפס
האדם כדוע נבטחים שוחטי השורים הגדולים והחמורים שהם אנשי
דמים ונפ"י אדם אחרים מלך ומפני זה אמרו טוב נבטחים שוחט
של עמלק ע"כ. רבי נהוראי אומר וכו'. אע"ג דר"מ הוא
נהוראי וכמו שכח הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר ורעיס פרק שני
קל למך דלא ליקשי ר' נהוראי דהכא אדר"מ דרשא כשהקדק
נלשנו דלעיל קאמר לעולם ילמד אדם את בנו והכא קאמר אי אי
מלמד את בני אלא מורה. והקדק קיימת לו לעולם הבא ושאר
כ"י אומניות אינם כן אלא כשארם בא וכו'. כן ז"ל.

תפארת ישראל

י כ י

ב ו ע ז

וכמ"ס חו"ל (מגילה ו' ב') אכל לאוקמא גירסא קיעחא דשמיא. וכן
בחזק הגוף וכן בעושר, ואפי' שיהיה השתדלותו לטובתו מועט,
מלכאכו נעשית ע"י אחרים, כדאמרין נצרכו דל"ה ב"ן וכן כמז
הדר הוא, כן ימן לידיו שנה. ואולם הכרעה זאת מדודה לפי
המניעות ורבוים, כמו שהנחנו לעיל מחשבה שהשיג הקנ"ה
לר"א בן פדס [נעמית כ"ה א']. כי כל צנות האלו שזכרנו, הם
באמיתיות כמות הטבע, והטבע הוא מטבע של מלך מהמהקנ"ה,
ולא כל כך ננקלות יפסל המלך המטבע שקבע הוא בעצמו שהיה
עובר לטורח. אבל חוסינל הפלה והקשה מלפניו יח' לעשות
לפעמים מהחמין פושרין, וכמ"ס חו"ל [נפרי, דכרס ע' פ"ב]
ואתפלל גם צעד אהרן ושמע ד' אלי, מחלן לפלה עושה מחלה.
ולפעמים לפי מעמד נדקא האדם כי רצה היא יעשו לו נסים,
ויסולקו מלפניו המניעות מכל וכל, והכל לפי רוב המעשה, ולפי
רוב המניעות. ואם נקול כלם יפה כל הדברים הנאמרים פה
בה, לא ישר שום רשע קושיא אס נראה נדיק ור"ל רשע וט"ל.
מלמד מה שנוכל למך כהנראה נדיק ור"ל, שהוא לו נסיון,
כמ"ס ד' נדיק יתכן. או שינוגל לו טובה עיניו, או שינוגל ע"י
ואח הכרה מרעה גדולה יותר מואם. ומלמד כל אלה נוכל למך
ג"כ הקושיא כהנראה רשע וט"ל ונדיק ור"ל, שהוא לפי המולות

נע ז"ל דלון מאמר זה גנאי לרופא, רק שבח הרופא המומחה.
והוא על פי מה שמ"כ דכר (נחמד*) שסכסוליא משה רבינו ע"ה
אח יסראל ממנצים, שמעו עמים ירגון ונו', ויתמיהו מלך על זה
האיש משה, כי על ידו נעשו כל הנבזרות והנפלאות האלו. ולכן
הפעור מלך פרכי א' ושלח ציר מוכתר לצייר תמונת המנהיג
הגדול הזה ולהציאו אלו. וילך הצייר וצייר תמונתו ויצאיהו לפני
המלך. ושלח שוב המלך ויצא ויאסף יחדיו כל חמדי מרשים אשר
לו, וישלח להם לשפוט על פי פרוץ פניו של משה כפי המצוי, ו
לדעת תכונת טבעו ומדומיו, וצמה כמו גדול. ושינו כל ההכמים
יחדיו אל המלך ויאמרו, אס נשפט על פי ציור קלסמר פניו של
האיש הזה המפורסם לגדול, נאמר לאדונינו כי הוא רע מפללים,
נגלות וממדת הממון ונפירות הלכ, וכלל מפרותם שבעולם שינו
נפש אדם המעלה. ויקוף המלך מלך ויאמר, מה זה. הכי תפסללו
כי. הלא בכל אלה שמעתי מכל עבר ופינה נפסך מזה האיש הגדול
ומרדו האנשים מלך. ושינו את המלך בשפל קול הפסנה, ותנלו
א"ע הצייר וההכמים, כל א' בחקירין ייעמט מציור. הצייר אמר, אי
יצימיו כהגון, וההכמים שגו בדיעמם, וההכמים נללו כל החקירן
על הצייר שלא ציר תמונת משה כהגון. והמלך אשר נכפס לעמ
מי משניה ידק, נסע נרככו ונפשויו וינא אל פון מחנה יסראל.

(*) בעין סיפור זה נזכר בשיטה מסובצת ספ"ג דנדרים. (ת"י) וע"י נועם הסדות סוף אות פ'.

הנ"ל כמו שביארנו שאלו נדקו כל כך גדולה שמכרע כל הסבות שהם כנגדו. וד"ק היטב.

ח"א בהרש"א
לדקדק אמר כחמ"ד יפרט
בזיעה מלפניו שמכרע
זו וכאח נלגנו יסגה
מלך מולו ואמר שזה
נעשה להן ע"י שש
שורמן קנע דהיינו
שוליס בניה ח' שהוא
בהמ"ק בחירות אלהיו
יפריחו היינו
מדרשות זה נוסח להם
אחרית וסוקה בנקוטת
ושינתן שהוא ע' שנה.
ואמר עוד שימר על
שנתינו לו שינויו
בשינה עד שינויו לנדרות
דהיינו פ' שנה שהוא גמ'
"עוד", וע"ז מיימי
מאברהם שהיה למד כל
המורה כולה ומלאכתו
מסבכת גם בנקוטתו
ממ"ש ואברהם וקו' וז'
בך וגו' ובפ"ק דיומא
הא לשנא דמתי' דהבא
ממלא דרב הא בפ"ג
דיומא ושם מביא ע"ש.

ובבואו וישא עיניו וירא את משה איש אלהים מרחוק וימהר ויקח
את הציור מתוך חגו, ויבט והנהו כחמונהו וכללנו כאשר יציר
הציור, קולע אל השערה ולא יחטא. ופג' לנו ופג'א יחממה עז

מאור. וילך ויבוא בעצמו אל אהל איש אלהים ויכרע וישחמוהו לאפיו, וספר למשה כל הדברים האלה אשר נעשו. ואמר עוד, כי אלוני
איש האלהים, הנני קודם ראיתי פניך פני אלהים אמרתי אך אלוני הציור שנה במלאכתו, לנעבור חכמי מפורסמים לנקיאים מאד בחכמת
הפסיכאנליזם ואין דוגמתם. אך עתה אחרי ראיתי כי חמונתך מכוונת אל הציור אשר הביא הציור, לא נוסח כי אשמה רק לומר כי חכמי בגדו
זי, וזי חכמי אליל הם וזכמת מה להם, והם אולי שולמני, ויפועני מאלו בהנליהם. וישן משה איש אלהים ויאמר, לא כן. גם הציור, גם
מכמך, ופלאים הם בדיעבא וחכמתם. אולם דע לך, כי לולי הייתי בטבע בלתי כפי שמתעט ממדוהי, לא טוב אנוכי מבול עץ יבש. כי גם
ממנו נמנעו ונמנעו כל חסרונות האדם. ואם כן, הכי נעבור זה אהיה יקר בעיני אלהים ואדם. אמנם כן ידידי. לא אכזב לומר לך, כי כל
החסרונות אשר שפטו עלי חכמך, כולם קשורים כי בטבע, ואפשר עוד יותר מאשר שפטו חכמך. ואני נכח אמין הנה החסרונות ורדימתי
ובכשתי אוחם, עד אשר קימתי לי הפוסט לטבע שני, ולכן ונעבור זה יקרתי והמכבדתי בשמים ממעל ובאדן מחמתו. ועד פי זה נבין היטב
שנה הרופא ממאמר זה, דמלך קלמר כשר שברפואים בכפיאם בעבתי. ש"מ שהטוב הזה אין כוונתו כשר, רק מי שחושב את עצמו שהוא
המומחה היותר טוב שברפואים, הוא מעורר לגיהנם. דבגאווה זאת סומך על ידיעתו בספק ואינו מתעורר עם חבירו, כדאי למי אשר בפיו
ובקולמסו מונח חיים או מות. וגם ברוב גאונו אינו מסתפק שמה יטעוהו דמיונו, ואינו חושש לעיין היטב בספרי הרפואות קודם שיתן
להחליה כמי רפואה קודם שידע מהן שלא יוכלו להיוקן כדאי, לילך לאט לאט בעיני סכנת נפשות. וראה שלא אמר התנא, שהוא רשע,
או יבא לגיהנם, רק אמר "לגיהנם", ר"ל יש לו הכנה שיוכל לבא על ידה לגיהנם. אבל כל עוד יותר שיהיה לו הכנות לגיהנם כל עוד יגדל
שכרו ושבתו כשיכבש הכנותיו. עזח מדעווקס כל היום בשפיכת דמים, מחאחר בטבעו כעמלק שלחם בישראל, לא נחול ארנס גם לא לקחת
ממונם, כי מדינת הכלל ילאו עם עמי ודל, וזי ידע אחר זה מדינת מלכים ומשלל הים. רק בגאווה התפקד באחריות חמה להשחית עם עמי
ודל. אמנם לא נקט תנא לגיהנם כדנקט ברופא לעיל דהבא כיון דנעבדו מוכרח לך מה אית ליה למעבד. וגם האחריות שכתבנו, אינו דבר
שיכריחו כל כך שיבוא לגיהנם ע"י ההגאווה של הרופא. אמנם רק שותפו של עמלק הוא, וז"ל להסתלק ולגזוז מניה. עט היינו זרות
הנפש, כדאגה וכעס וכדומה שכולן חוק מגופו. פ ר"ל קיום. פא כשאינו יכול לעסוק בה מחמת וקנה או יסורין חלילה, אוכל משכר
יגיעוהו עה נעפרומו, כדכתיב עוד יענונו בשינה, דשנים ורעונים יהיו, להגיד כי ישר ה'. ובא ולא תקשה, מאי ראיא מאברהם, הרי לא היה
תורה עדיין צימיו. על זה משיב מנינו וכו'.

14-07-2018חח

נשלמה מסכת קידושין

תפארת יעקב

יבין אות עו ועפ"י בר ש"מ שהטוב הזה וכו'. כעין זה כחז המהרש"א ע"ש.

ורע יצחק

ברורה מאברהם ה"ל
לאקדומי ואמ"כ להביא
מנביאים. ותו הא קי"ל
בני מי ומוציא לאו בזכות מלא מלחמה והמוס' כתבו כאן דכחותו היינו מולא ע"ש. וז"ל דלמא ביהר פ' סינחם והא דאמרין דחילא נחולא היינו קודם מ"מ אבל לאחר מ"מ
אין מול ישראל דהויאם הקב"ה מחמת המולות לרשותו והא דאמרין גבי אברהם לא מאלטגניטת שקל דאין מול ישראל שאני אברהם דקיים כל המורה כולה ואף קודם מ"מ היה דעו
כלאחר מ"מ ע"כ חוק דברי הוהר ע"ש. ובה נחא שבה משר קושיא ר"ג שאמר מניח אי כל אומנות כו' ואי עוסק אלא במורה שבעה כו' קשה הא לא נזכרת מלח אלא נחולא
ז"ל לאחר מ"מ וזכרנו ואיכא חילוק בין קודם מ"מ לאחר מ"מ, אך קשה הא אברהם ובה לעובר ובעים אף דהמול ע"י ה' להפך כ"ל מ"מ ובה אף רביה קודם מ"מ, למה מביא ואמר
ואברהם גו' וז' בך איתו בכל ולמה ומסיים לפי שקיים אברהם כל המורה כולה קודם שנמנה והיה דעו כלאחר מ"מ כמ"ש הוהר וק"ל.

הדרן עלך סדר נשים והדרן עלך. דעתו עלך סדר נשים ודעתך עלך. לא נתגשי מנך סדר נשים ולא נתגשי מנך.
לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתא: כך יאמר שלש פעמים

ואחר כך יאמר זה:

הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיות עמך בית ישראל. ונהיה בלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי
צאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל. בלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה. מאיבי תחבמני מצותך כי לעולם
היא לי. יהי לבי תמים בחקך למען לא אבוש. לעולם לא אשכח פקודיך כי כם חיייתי. ברוך אתה ה' למדני
חקיך. אמן אמן אמן סלה ועד:

מודה אני לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא מיושבי קרנות. שאני משכים
והם משכים. אני משכים לדברי תורה והם משכים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל
שקר והם עמלים ואינם מקבלים שקר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא. והם רצים לבאר שחת.
שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אכסח בך:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. כשם שעזרתני לסיים סדר נשים. כך תעזרני להתחיל ספרים
אחרים ולסייםם. ללמוד וללמוד מתוך הרחבה. לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.
וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים הנזכרים בסדר נשים ובכל הספרים שלמדתי. יעמד לי ולזרעי
ולזרע זרעי. שלא תבוש התורה הקדושה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם. ויקים בנו מקרא שכתוב

קנאות האמת

(אזהרה והכחשה)

28/04/2020 09:11

בבדי שלא להוֹלִי'א הניר חלק אמרתי להדפיס בכאן דבר אחד שהפֿלירו בי הרבה פעמים חכמי ירושלים תוב"ב להפֿילו בתוך בני ישראל וזה הוא.

בספר תפארת ישראל על משניות (מס' קדושין פ"ד) הביא מעשה בזה הלשון מלאתי כתוב דבר נחמד. שכשהוֹלִי'א משה רבינו ע"ה את ישראל ממלכים התעורר מלך ערבי

אחד לזייר תמונת משה רבינו ע"ה ולהביא אליו כו' ע"ש כל הענין. וכבר הקדימו בזה המעשה בעל כועס המדות לה"ר נתן עמרם ס"ט אות ח' סימן ע"ח וז"ל חכמת שרטוט

פיד. סופר על חכמי כנען שזו לזייר תבניתו של מרע"ה, עם כל הקווים והשרטוטים שבו (והרגו לרוקס) [ז"ל ורצו להרוג את הזייר] ולא האמינו כי ראו כי תבניתו מורה על רוע

מוגו בכל מדות המגוונות, והגיע החקירה למשה, והשיב כי זהו שבחר בו כזיכור"ל כאשר שהיה זכוהו להגביר שכלו על טבעו. כך שמעתי מכחני הקודש לאדוני אבי זלוק"ל. ודמיון

לזה המעשה נמצא בשיטת מקובלת (נדריים) שנמצא בכ"י בחברון עה"ק וגם בכ"י בעקד הספרים בלאנדלן ונדפס בבטלרלין בשנת כת"ר ובאמת אין זה שום דמיון ורמז למעשה דמלך

ערבי שהביא בעל תפארת ישראל וז"ל של בעל שיטת מקובלת (נדריים דף ל"ב) כי ההוא מעשה בחכם אחד ששלח דמות פרטופו לחכם אחר שהיה מכיר (בדמות) [בחכמת] הפרטופין כו' אמר

אותו החכם כי הפרטופ [הוא] מאדם רע שאין כדמותו חמדן, נואף ולסטים כו' ענה החכם בעל הפרטופ שכל מה שאמר אמת הוא, אבל החכמה שבי מנעת אותי מכל זה, והחכמה

תעו לחכם להדריכו בדרכי יושר, עכ"ל הרא"ם ז"ל. הוא רבינו אליעזר ממין ז"ל בעל ספר יראים. והרב הגדול גאון תפארת הדרשנים כו' מו"ה חיים יצחק אהרן ג"י שהיה מ"מ דק"ק

ווילקאמיר כעת בירושלים תוב"ב הדפיס קונטרס אחד הנקרא בשם קונטרס זכות הרבים בשנת תרנ"ד לבעל בראיות ברורות את כל דברי המלאתי כתוב שהביא בעל תפארת ישראל

ואחריו החזיק הגאון הגדול מו"ה אליהו דוד ראבינאוויץ תלומדים זל"ל וזה לשון המכתב.

מחבר החכמה

עמ"י פורים קמן שנת חיי"ם ברכ"ה ושמח"ה

לידיד ה' ויראיו, ידידי אהובי הצמוד במורשי לבבי. גאון תפארת הדרשנים

שלשלת היוחסין. מוה"ר חיים יצחק אהרן שי' לאי"ו ויגוב בשיבה טובה

שמחתי מאד כי מלאתי לי חצר. ידיד לבי מעכ"ת שי'. בדבר אשר עלה במחשבה לפניו להדפיס מאמר נגד המובא בס' תפא"י אודות תפארת עמנו משה רבינו בחי' הנובאים כי מאלו ראיתי כן בס' תפ"י. נלענתי מאד. וכמה פעמים גענתי בהמדברים מזה.

ואמרתי בקהל עם כי במחילה מכבוד הגאון תפ"ש ז"ל לא יפה עשה בהעתקתו דברי עתק על לדיקו של עולם. מספרי עם לעזו טובדי ככבים הקדמונים. אשר חז"ל אמרו עליהם אשר פיהם דיבר שוא וכו'. עתה כצוה דברי קדשו ידיד ה' מעכ"ת שי' אלי כתוב. נתתי שמחה

בלבי כי יסיב אלעתי אלדפוסו אדרא קובץ מאמרי רו"ל הקדושים והאמיתיים נגד דברי כלע לשוא לשוא ב' פעמים. תאלמנה שפתי שקר. ואשר כתב ידידי שי' כי יטעו כמה שידמו שבזה נכבד יותר. דבעל תשובה עדיף מלדיק גמור. שבאמת דהלכה כר' יוחנן דל"ג עדיף לעג"ד

אף שדבריו נכונים. אבל בג"ד אין אנו לריכין לזה שגם מ"ד דבע"ת עדיף היינו מי שכבר נכשל בפועל. ר"ל בחטא ושכ מדרכו ואם כן גבר על יצרו. בזה הוא עדיף ממעלת הלדיק

הגמור שלא טעם טעם חטא מעולם. וא"ש הראיה מהכתוב שלום שלום לרחוק ולקדוש לרחוק שנתרחק מהשי"ת ואח"כ נתקרב (בברכות ל"ה ע"ב). אבל במשרע"ה שלא מלינו צו שום עול כל פיקר כלל וכלל. אינו שייך לסוג הזה לומר עליו בע"ת עדיף או לדיה ימור עדיף. ויש להעיר

בזה מדברי הר"מ בש"פ אם הכיבש את יצרו עדיף מהחסיד מתי. אין לו מטבעו שום חשק לעבירה. ויעי"ש בדברי קדשו הנשימים. ויש להוסיף על המון. גרים שהעיר כת"ר שי' מתלמוד ערוך לפנינו (מגילה י"א) הוא משה ואהרן הם כלדקתם מתחלתם ועד סופם.

ובתוספתא

ונתוספתא שלהי כריתות מבואר ממה שכתוב הוא משה ואהרן וגם הוא אהרן ומשה מלמד שהם שקולים זה כזה וע"י"ש. ואם כן מפשטנו של מקרא מלשון הוא שהכוונה דהוא כהווייתו יחא והיינו מתחילה ועד סוף. מוכח שלא כדברי המלעיוס מעם לוטו על משה רבינו ע"ה שיהיה מעבדו רע ורק שכפה ילדו והיטיב מעשיו שאם כן אין הם שקולים זה כזה ממ"נ אם בעל תשובה עדיף אם כן איך אהרן כמשה ואם לדיק גמור עדיף אין משה כאהרן. ואם גם שני הדברים שוים בע"ת כמו ל"ג ג"כ אי אפשר דהא מפורש ממה שכתוב הוא שכך היו מתחלתם ועד סופם ושניהם שוים אם כן כעבד אהרן כן עבד משה והרי באהרן לא דברו אותם מולאי דיבה כמו על משה. ועל כרחק שהיה מתחלתו טוב וממילא גם משרע"ה הוא כן. ולתניהו להני מילי דבדוהא נכוה. ולפי מעוט בקיאותי וזכרוני הדל לא נמצא שום זכר ורמז רמיזה בדבר רבותינו הקדושים ז"ל. וחלילה חלילה להאמין בהדיבה זו לחרף מערכות תפארת ישראל. ישתקע הדבר ולא יאמר ויגולגל זכות ע"י זכאי מעכ"ת שי' אשר זיכהו ה' מילדותו להיות זוכה ומזכה אחיו עמו להשיב רבים מעון ומהרהורי עבירה הזאת. וה' יאריך ימיו ושנותיו דנועכ"ת כשנות משה רבינו ע"ה ונזכה לראות כחמת ליון וירושלים ב"ב. בתקות המתדפק באהבתו ומתכבד בידידותו מיקר לדקתו ותורתו. אליהו דוד ראבינאוויץ תאומים בא"ח מו"ר הגאון מ' בנימין זלללה"ה. תוך עמי חכמי יושב פ"ק מיר:

בו יתבאר שגם מצד השכל והסברה מוכרח שהמכתב הנז' הוא מזוייף לגמרי. אשר שמעתי מהרב הגאון הצדיק המפורסם מאור הגולה כמורה"ר **משה יהושע לייב דיסקין (נ"י)** [וצ"ל] שהיה הגאב"ד דבריסק דליטא ועתה זא בתוככי ירושלים תזב"ב.

(שמות י"ח) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיר יראי אלקים אנשי אמת שונאי בצע וכו' ופירשו בזה"ק שהכוונה בזה שיסתכל בזה אחרת כל אחד מישראל על פי חכמת הפרלופ ויכיר מי הוא הירא אלקים ואיש אמת וכו' ושימם לשרי אלפים וכו'. ואם נתבונן בזה תתגלה הויף של המכתב הנ"ל בעליל. שהרי ממה נפשך אם הסימנים של הפרלופים אינם משתנים ממה שה' בו בשעה שנולד אם כן איך היה יכול משה להכירם על פי סמני פרלופם מי שהוא איש אמת וירא אלקים. שמה שנולד היה טבעו נטע להיות יר"א ואיש אמת ולכך היה נראה בפרלופו סימנים שהוא אדם כשר ושוגא בלע אך אחר כך נשתנו מעשיו ונטעו רשע ואוהב בלע שהרי הבחירה חפשיית באדם והסימנים שפרלופו לא נשתנו ואיך היה יכול להכירם על פי אותם הסימנים כעת. ואם האורות משתנות תמיד לפי שינוי מעשיו אם לטוב או להיפך ולכך היה משה יכול להכירם ע"פ חכמת הפרלופ לפי הגררה בסימנים עתה. הלא עכ"פ קשה עובא שגם אם נודה שחם ושלום נולד אותו לדיק בטבעיות לא טובים ולכך נתראו בפרלופו סימנים של רע מעללים וכו'. אך הלא חכמי מלך הערבי שפטו בסימני פרלופו אחר שכבר הוציא את ישראל ממלרים ואחר שכבר נעשה ע"י כמה גבורות ונפלאות שכן נכתב בפירוש בכתב הנ"ל והלא אז נשתנו מעשיו לתכלית הטוב עד שנקרא איש אלקים קדוש. ומאחר שנשתנו מעשיו לטובה מוכרח מזה שגם סימני פרלופו נשתנו לטובה. ואיך ראו על פניו חכמי מלך הערבי סימנים המורים לרע מעללים וכו'. ומזה ראייה ברורה שהמלאתי כתוב הנ"ל הוא מזוייף ובדוי:

ועוד ראייה על זיוף המלאתי כתוב. שהרי משה היה מקומו במחנה לוי לפנים בעניי הכבוד. ואיך היה ביכולת להמלייר או גם למלך הערבי ליכנס לפנים מעניי הכבוד לאוהל משה רבינו ע"ה ולהסתכל בפניו. שהרי איתא בספר בעל הטורים הגדול שעל התורה בפרשת יתרו וז"ל. במדרש יש בזרק תן והיה כתוב עליו אני תותנך יתרו בא אליך ע"כ. ואע"פ שהיו עניים מקיפים אותם. אפשר שלאורך שעה עבר עכ"ל בעל הטורים. הרי מבואר שגם יתרו הולך לתחבולת זריקת החץ וגם נעשה לו גם כמה שובקע הענן לפני החץ. וגם על פסוק וילא משה לקראת חותנו. ופי' בתרגום יונתן שילא משה מעמוד הענן לחון לקראת חותנו. משמע אבל יתרו לא נכנס לפנים קודם שנתגייר. ואיך יתכן שהיה ביכולת להמלייר או גם למלך הערבי ליכנס לפנים מן הענן כדי להסתכל בפני משה רבינו ע"ה מצלי שום תחבולה.

ועוד הביא ראייה אמ"כ הנז' בדוי ומזוייף. שהרי באותו מכתב כתיב שמלך הערבי בלה את המלייר ללייר לזרת משה רבינו ע"ה. אחר שכבר הוציא את ישראל ממלרים וכבר נעשו

28/04/2020

(א) [מ"ק י"ח כ"ט]
(ב) ברכות ל"ג (ג) ברכות
ל"ג. יומא פ"ג (ד) ענינת
כ"ה (ה) ע"י ירושלמי
פ"ד ה"ו (ו) מלכים ב'
כ"ד ט"ז.

הנהגות חב"ח

(א) גמי וטעה בחב"ח
ושמחה. כ"ל ואלו ד'
נמחק:

הנהגות הגר"א

[א] גמי ראה וטעה
דבחב"ח. נמחק מינה
דכתיב:

תורה אור השלם

(א) [נאמר י" אל יהוא
ע"ז אשר הטיבה
לעשות תהיה בעיני
כל אשר פלגי
עשה לבית אהאב בני
רבנים ישיב ק"ך על
בכא ישראל:
(הפס"ט ב' י' א]

(ב) [יהוא י" אשר
ללכת בתורת י" אחרי
ישראל בכל לבב לא
סר מעל המלכות
ירבעם אשר הוסיף
את ישראל:
(הפס"ט ב' י' א]

(ג) [ויקרא יהוא את כל
העם ואמר אלהים
אהאב עבד את הפלג
קצת יהוא יקבנו
דבריהם: (מלכים ב' י'
י' א]

(ד) [והטעה שלום
העמינו ואני מוכר
לפלג: (וישע"ה ב' י'
א]

(ה) [והי' בעת הנהגת
ירבעם צא מירושלים
ויקרא אתו אחיה
הישלתי וקראי בדרך
והוא מתקבץ בשלמה
היה וישעיהם לבדם
בשורה: (מלכים א' י'
כ"א]

(ו) [הכל הקה מעשה
תקנתם בעת פקדונם
יאבדו: (ירמיה א' י'
י' א]

(ז) [האמר י' בעת רצון
עניןך ובימים ישועה
עזרתך ואמר ואמר
לקרית עם לדקום ארץ
להנהיג נחלת שמונת:
(ישעיה כ"ב י' א]

(ח) [ונתן ק"ך נחל את
העם אל אשר דברתי
ק"ך הנה מלאכי יק"ך
לפניך ובימים פקד'
ופקדתי עליהם רמאות:
(ישעיה כ"ב י' א]

(ט) [והי' בעת ההוא
ברך יהודה באת אחיו
יט עד אשר עזרמי
ישבו תהיה:
(בראשית ל"א י' א]

(י) [ובקר ירבעם שקב כי
שקב בא כל ישראל
להמליך אתו:
(מלכים א' י' א]

(כ) [לכן תתני שלוחים
על מורשת גת פתי
אביב לאבוב לטלי'
ישראל: (מס"א י' א]

(ג) [גזל אביו ואמו
ואמר אין פשע חבר
הוא לאיש משלוחי:
(ישעיה כ"ב י' א]

(ד) [הק"ל הנמלה זאת
עם נבל ולא חכם והוא
חורט אבן: (ישעיה י"ח
א]

(ה) [ובימים ההם יהיה
ישראל מאחרי י" והחמיאם
המאה גדולה: (מלכים ב' י'
א]

(ו) [אמר י' ויהי עתה
בשבת ויהי עתה בשבת
ויהי עתה בשבת: (מלכים
א' י' א]

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

ואף אחיה השילוני טעה בדבר. דסגר
לסמייהו אחי ומתם באחר
מעשה: שנאמר ויאמר ה' אל יהוא וגו'
לעשות הישר וכתוב יהוא
לא שמור ה"לכת בתורת ה'. ואמרין מאי
גרמא ליה ואמר רבא חותמו
של אחיה השילוני טעה ומלל
הוא טעה: ושחטה שמים
העמיקו. שמים טעה כוכבים על
שם שמים אחריה לשמות לעשות
כוכבים: העמיקו. והעמיקו שאלמנו
של מי טעה לרגל ידקק חצרב כדי
שילכו וישחטו לפני העגלים: ואני
מוסר ב"ב. כלומר אנכי לא חשתי
כל כך לכבוד עומי לומר כל מי שאני
עולה לרגל ידקק חצרב כמו שחטו
הם לכבוד עומי טעה כוכבים אלא יסורין
נעלמא יסרמים כלומר דעבר נעשה
ל"ל שמים כלומר שמים טעה שמים
מחלמי העמיקו עד שחטו שמים
מינה כל מי טעה לרגל ומינה את
העגלים. ושחטה לשון שחטה:
מוזמנת פורענות. ששם נחלקה
מלכות ישראל דסמין ליה ויקח את
הסלמה ויקרעה לשנים עשר קרעים
וגו': וביום פקדי. נעשה נא
שכלל הסנהג מלכות מ' שנה שעמדו
במדבר יום מוזמן לפורענות זו מזו
בגמלי ט' נחצו דמית נחאסנה
ובסנהג: ויהי בעת ההוא ויהי יהודה.
מוזמנת לפורענות שחמך נחאסנה
שחטה וממו שני נזיו: בשכס
מכרו אחיו את יוסף. דלכתיב (בראשית
ל') הלא אחיך רועים נכסס ודומן
דלכתיב נעלמא היינו כפר סקמון לשכס
ונקראת על שם שס אי נמי כמדרשו
סחי דנין עליו להרגו: בשכס
נחלקה מלכות בית דוד. דלכתיב
מלכים (ב' י' א): מפתקה ש"י ירושלים.
ממללה שלל למורג זה לעולם ולא
לעולם חלק נעסודה: מפתקה. כגון
(צ"מ דף ט"ו). נפל פתקה מרקייע
כלומר מחוקק: על ירושלים הכתוב
ומתום זה: שום דופי. ממוסג גמ':
שחטה. דכתיב דבר מורג פין ירבעם
לאחיה: ויתתה בת קול ואמרה.
כשהמליכו את ירבעם: מי שחרג.
דוד: את הפלשתי. וע"י כן היה
מוריס לכס גת לכן תתני שלוחים לנזיו
שחטנו עומי מלכות בית דוד ותמליכו
אחרים: בתי אבובי אבוב. למלמי
בית דוד אתם מכוסים והלכתם את
מלכי ישראל לפיכך מהיו נמסרין
לאכס דוד עומי כוכבים שם שמי
כז: אין אביו אלא הקב"ה שנאמר

ואף אחיה השילוני טעה וחתם דהא יהוא
צדיקא רבה היה^א שנאמר^ב ויאמר ה' אל יהוא
יען אשר הטיבות לעשות הישר בעיני ככל
אשר בלכבי עשית לבית אהאב בני רביעים
ישבו ק"ך על כסא ישראל וכתוב^ג ויהוא לא
שמור דלכת בתורת ה' אלהי ישראל בכל
לבבו לא סר מעל חמאת ירבעם אשר החמיא
את ישראל מאי גרמא ליה אמר אביו^ד ברית
ברותה לשפתיים שנאמר^ה אהאב עבד הבעל
משל יהוא יעבדנו הרבה רבא אמר חותמו
על אחיה השילוני ראה וטעה^ו (א) דכתיב
ושחטה שמים העמיקו ואני מוסר לכלוב
אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה הם העמיקו
משלי אני אמרתי^ז כל שאינו עולה לרגל
עובר בעשה^ח והם אמרו כל העולה לרגל ידקק
בחרב^ט ויהי בעת ההוא וירבעם יצא
מירושלם וימצא אותו אחיה השילוני הנביא
בדרך והוא מתכסס בשלמה חרשה תנא
משום רבי יוסי עת היא מוזמנת לפורענות
בעת פקודתם יאבדו תנא משום רבי יוסי עת
מוזמנת לפורענות^י בעת רצון עניתיך תנא
משום ר' יוסי עת מוזמנת לטוביה^{יא} וביום פקדי
ופקדתי עליהם חמאתם תנא משום רבי יוסי
עת היא מוזמנת^{יב} לפורענות^{יג} ויהי בעת ההוא
ויהי יהודה מאת אחיו תנא משום ר' יוסי עת
מוזמנת לפורענות^{יד} וילך הרבעם שכם כי
שכם בא כל ישראל להמליך אותו תנא
משום ר' יוסי מקום מוזמן לפורענות בשכם
עינו את דיה בשכם מכרו אחיו את יוסף
בשכם נחלקה מלכות בית דוד^{טו} וירבעם יצא
מירושלים אמר ר' חנינא בר פפא שיצא
מפיתקה של ירושלים^{טז} וימצא אותו אחיה
השילוני הנביא בדרך והוא מתכסס בשלמה
חרשה וישניהם לבדם בשדה מאי בשלמה
חרשה אמר רב נחמן בשלמה חרשה מה
שלמה חרשה אין בה שום דופי אף תורתו
של ירבעם לא היה בה שום דופי ד"א שלמה
חרשה שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם
מאי וישניהם לבדם בשדה אמר רב יהודה
אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם
שכל מעמי תורה מגולין להם כשדה^{יז} לכן תתני
שלוחים על מורשת גת בתי

אבובי לאכוב למלכי ישראל אמר ר' חנינא בר פפא
אתכם גת תתנו שלוחים לבניו בתי אבובי לאכוב
למלכי ישראל וכןסת ישראל שנאמר^א גזל אביו
ואמו ואמר אלא כנסת ישראל שנאמר^ב שבע
בן מוסר אבך ואל חמוש תורת אבך מאי חמור
הוא לאיש משלוחי חמור הוא לירבעם בן נבט
שחטוהו^ג (בן נבט) את ישראל מאחרי^ד והחמיאם
המאה גדולה אמר רבי חנין בשתי
מקלות המתוות זו את זו^ה ודי זהב^ו אמרו דבי
ר' ינאי אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם
בשביל כסף זהב שהשפעת להן לישראל עד
שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב
משל אין ארי דורם וגוהם מתוך קופה של
תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר ר' אושעיא
עד ירבעם היו ישראל ונקים מעגל אחד
מכאן ואילך משנים ושלושה עגלים אמר ר'
יצחק אין לך כל פורענות ופורענות שבאה
לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה
דורות נגבה פסוק זה שנאמר^ז ויקרא באוני
קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש
כלי משחתו בידו^ח אחר הדבר הזה לא
שב ירבעם מדרך הרעה מאי אחר אמר ר' אבא
אחר שחטוהו הקב"ה לירבעם כבדו ואמר לו
חזור כך ואני ואתה וכן ישי נמייל בגן עדן
אמר לו מי בראש בן ישי בראש אי הכי לא
בעינא ר' אבהו הוה רגיל דהוה קא דריש
בשלושה מלכים חלש קבלי עליה דריש כיון
דאיתרשי

לפורענות. מקום מוכן לפורענות שם ענו אל
דינא שם נחלקה מלכות בית דוד שנאמר
(דברים י') וילך ירבעם שמה (בראשית י"ד י')
לכן תתני שלוחים על מורשת גת. על אשר
תתני שלוחים על מלכות דוד אשר
היה אהאב כן בעיני שחמך (דברים י') ויקח
דוד את גת מיד פלשתים והם מואלים זו
כמו שנאמר (שפיח י') וכן
אשר מלך אהאב היה את מי שחמך וימנע
לישך בתי אבובי סביבה ונחלק את פתח
מן מלכותו וסמך סמך. וכן תתני שלוחים
על מלכות ישראל סביבה פתח מן מלכות
ישראל וימנע לישך בתי אבובי סביבה
והם מואלים זו כמין שחמך וימנע לישך
בתי אבובי סביבה. וכן תתני שלוחים
על מלכות ישראל וימנע לישך בתי אבובי
סביבה. וכן תתני שלוחים על מלכות
ישראל וימנע לישך בתי אבובי סביבה.
(הפס"ט ב' י' א]

קב.

וכן. ואין גדולה כלפי מעלה וכלפי
נסת ישראל אלא זו נגד שמוע
מלכך נסת ישראל הוא^א גזל אביו ואמו
ואמר אלא כנסת ישראל שנאמר^ב שבע
בן מוסר אבך ואל חמור הוא לירבעם בן
נבט שחטוהו^ג (בן נבט) את ישראל מאחרי^ד
והחמיאם המאה גדולה אמר רבי חנין
בשתי מקלות המתוות זו את זו^ה ודי
זהב^ו אמרו דבי ר' ינאי אמר משה לפני
הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף זהב
שהשפעת להן לישראל עד שיאמרו דיי
גרם להם לעשות להם אלהי זהב משל
אין ארי דורם וגוהם מתוך קופה של תבן
אלא מתוך קופה של בשר אמר ר' אושעיא
עד ירבעם היו ישראל ונקים מעגל אחד
מכאן ואילך משנים ושלושה עגלים אמר
ר' יצחק אין לך כל פורענות ופורענות
שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים
וארבעה דורות נגבה פסוק זה שנאמר^ז
ויקרא באוני קול גדול לאמר קרבו פקדות
העיר ואיש כלי משחתו בידו^ח אחר הדבר
הזה לא שב ירבעם מדרך הרעה מאי אחר
אמר ר' אבא אחר שחטוהו הקב"ה לירבעם
כבדו ואמר לו חזור כך ואני ואתה וכן ישי
נמייל בגן עדן אמר לו מי בראש בן ישי
בראש אי הכי לא בעינא ר' אבהו הוה רגיל
דהוה קא דריש בשלושה מלכים חלש קבלי
עליה דריש כיון דאיתרשי

ואף אחיה השילוני טעה וחתם דהא יהוא
צדיקא רבה היה^א שנאמר^ב ויאמר ה' אל יהוא
יען אשר הטיבות לעשות הישר בעיני ככל
אשר בלכבי עשית לבית אהאב בני רביעים
ישבו ק"ך על כסא ישראל וכתוב^ג ויהוא לא
שמור דלכת בתורת ה' אלהי ישראל בכל
לבבו לא סר מעל חמאת ירבעם אשר החמיא
את ישראל מאי גרמא ליה אמר אביו^ד ברית
ברותה לשפתיים שנאמר^ה אהאב עבד הבעל
משל יהוא יעבדנו הרבה רבא אמר חותמו
על אחיה השילוני ראה וטעה^ו (א) דכתיב
ושחטה שמים העמיקו ואני מוסר לכלוב
אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה הם העמיקו
משלי אני אמרתי^ז כל שאינו עולה לרגל
עובר בעשה^ח והם אמרו כל העולה לרגל ידקק
בחרב^ט ויהי בעת ההוא וירבעם יצא
מירושלם וימצא אותו אחיה השילוני הנביא
בדרך והוא מתכסס בשלמה חרשה תנא
משום רבי יוסי עת היא מוזמנת לפורענות
בעת פקודתם יאבדו תנא משום רבי יוסי עת
מוזמנת לפורענות^י בעת רצון עניתיך תנא
משום ר' יוסי עת מוזמנת לטוביה^{יא} וביום פקדי
ופקדתי עליהם חמאתם תנא משום רבי יוסי
עת היא מוזמנת^{יב} לפורענות^{יג} ויהי בעת ההוא
ויהי יהודה מאת אחיו תנא משום ר' יוסי עת
מוזמנת לפורענות^{יד} וילך הרבעם שכם כי
שכם בא כל ישראל להמליך אותו תנא
משום ר' יוסי מקום מוזמן לפורענות בשכם
עינו את דיה בשכם מכרו אחיו את יוסף
בשכם נחלקה מלכות בית דוד^{טו} וירבעם יצא
מירושלים אמר ר' חנינא בר פפא שיצא
מפיתקה של ירושלים^{טז} וימצא אותו אחיה
השילוני הנביא בדרך והוא מתכסס בשלמה
חרשה וישניהם לבדם בשדה מאי בשלמה
חרשה אמר רב נחמן בשלמה חרשה מה
שלמה חרשה אין בה שום דופי אף תורתו
של ירבעם לא היה בה שום דופי ד"א שלמה
חרשה שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם
מאי וישניהם לבדם בשדה אמר רב יהודה
אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם
שכל מעמי תורה מגולין להם כשדה^{יז} לכן תתני
שלוחים על מורשת גת בתי

אבובי לאכוב למלכי ישראל אמר ר' חנינא בר פפא
אתכם גת תתנו שלוחים לבניו בתי אבובי לאכוב
למלכי ישראל וכןסת ישראל שנאמר^א גזל אביו
ואמו ואמר אלא כנסת ישראל שנאמר^ב שבע
בן מוסר אבך ואל חמור הוא לירבעם בן נבט
שחטוהו^ג (בן נבט) את ישראל מאחרי^ד והחמיאם
המאה גדולה אמר רבי חנין בשתי
מקלות המתוות זו את זו^ה ודי זהב^ו אמרו דבי
ר' ינאי אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם
בשביל כסף זהב שהשפעת להן לישראל עד
שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב
משל אין ארי דורם וגוהם מתוך קופה של
תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר ר' אושעיא
עד ירבעם היו ישראל ונקים מעגל אחד
מכאן ואילך משנים ושלושה עגלים אמר ר'
יצחק אין לך כל פורענות ופורענות שבאה
לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה
דורות נגבה פסוק זה שנאמר^ז ויקרא באוני
קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש
כלי משחתו בידו^ח אחר הדבר הזה לא
שב ירבעם מדרך הרעה מאי אחר אמר ר' אבא
אחר שחטוהו הקב"ה לירבעם כבדו ואמר לו
חזור כך ואני ואתה וכן ישי נמייל בגן עדן
אמר לו מי בראש בן ישי בראש אי הכי לא
בעינא ר' אבהו הוה רגיל דהוה קא דריש
בשלושה מלכים חלש קבלי עליה דריש כיון
דאיתרשי

לפורענות. מקום מוכן לפורענות שם ענו אל
דינא שם נחלקה מלכות בית דוד שנאמר
(דברים י') וילך ירבעם שמה (בראשית י"ד י')
לכן תתני שלוחים על מורשת גת. על אשר
תתני שלוחים על מלכות דוד אשר
היה אהאב כן בעיני שחמך (דברים י') ויקח
דוד את גת מיד פלשתים והם מואלים זו
כמו שנאמר (שפיח י') וכן
אשר מלך אהאב היה את מי שחמך וימנע
לישך בתי אבובי סביבה ונחלק את פתח
מן מלכותו וסמך סמך. וכן תתני שלוחים
על מלכות ישראל סביבה פתח מן מלכות
ישראל וימנע לישך בתי אבובי סביבה
והם מואלים זו כמין שחמך וימנע לישך
בתי אבובי סביבה. וכן תתני שלוחים
על מלכות ישראל וימנע לישך בתי אבובי
סביבה. וכן תתני שלוחים על מלכות
ישראל וימנע לישך בתי אבובי סביבה.
(הפס"ט ב' י' א]

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

ואף אחיה השילוני טעה בדבר. דסגר
לסמייהו אחי ומתם באחר
מעשה: שנאמר ויאמר ה' אל יהוא וגו'
לעשות הישר וכתוב יהוא
לא שמור ה"לכת בתורת ה'. ואמרין מאי
גרמא ליה ואמר רבא חותמו
של אחיה השילוני טעה ומלל
הוא טעה: ושחטה שמים
העמיקו. שמים טעה כוכבים על
שם שמים אחריה לשמות לעשות
כוכבים: העמיקו. והעמיקו שאלמנו
של מי טעה לרגל ידקק חצרב כדי
שילכו וישחטו לפני העגלים: ואני
מוסר ב"ב. כלומר אנכי לא חשתי
כל כך לכבוד עומי לומר כל מי שאני
עולה לרגל ידקק חצרב כמו שחטו
הם לכבוד עומי טעה כוכבים אלא יסורין
נעלמא יסרמים כלומר דעבר נעשה
ל"ל שמים כלומר שמים טעה שמים
מחלמי העמיקו עד שחטו שמים
מינה כל מי טעה לרגל ומינה את
העגלים. ושחטה לשון שחטה:
מוזמנת פורענות. ששם נחלקה
מלכות ישראל דסמין ליה ויקח את
הסלמה ויקרעה לשנים עשר קרעים
וגו': וביום פקדי. נעשה נא
שכלל הסנהג מלכות מ' שנה שעמדו
במדבר יום מוזמן לפורענות זו מזו
בגמלי ט' נחצו דמית נחאסנה
ובסנהג: ויהי בעת ההוא ויהי יהודה.
מוזמנת לפורענות שחמך נחאסנה
שחטה וממו שני נזיו: בשכס
מכרו אחיו את יוסף. דלכתיב (בראשית
ל') הלא אחיך רועים נכסס ודומן
דלכתיב נעלמא היינו כפר סקמון לשכס
ונקראת על שם שס אי נמי כמדרשו
סחי דנין עליו להרגו: בשכס
נחלקה מלכות בית דוד. דלכתיב
מלכים (ב' י' א): מפתקה ש"י ירושלים.
ממללה שלל למורג זה לעולם ולא
לעולם חלק נעסודה: מפתקה. כגון
(צ"מ דף ט"ו). נפל פתקה מרקייע
כלומר מחוקק: על ירושלים הכתוב
ומתום זה: שום דופי. ממוסג גמ':
שחטה. דכתיב דבר מורג פין ירבעם
לאחיה: ויתתה בת קול ואמרה.
כשהמליכו את ירבעם: מי שחרג.
דוד: את הפלשתי. וע"י כן היה
מוריס לכס גת לכן תתני שלוחים לנזיו
שחטנו עומי מלכות בית דוד ותמליכו
אחרים: בתי אבובי אבוב. למלמי
בית דוד אתם מכוסים והלכתם את
מלכי ישראל לפיכך מהיו נמסרין
לאכס דוד עומי כוכבים שם שמי
כז: אין אביו אלא הקב"ה שנאמר

ואף אחיה השילוני טעה וחתם דהא יהוא
צדיקא רבה היה^א שנאמר^ב ויאמר ה' אל יהוא
יען אשר הטיבות לעשות הישר בעיני ככל
אשר בלכבי עשית לבית אהאב בני רביעים
ישבו ק"ך על כסא ישראל וכתוב^ג ויהוא לא
שמור דלכת בתורת ה' אלהי ישראל בכל
לבבו לא סר מעל חמאת ירבעם אשר החמיא
את ישראל מאי גרמא ליה אמר אביו^ד ברית
ברותה לשפתיים שנאמר^ה אהאב עבד הבעל
משל יהוא יעבדנו הרבה רבא אמר חותמו
על אחיה השילוני ראה וטעה^ו (א) דכתיב
ושחטה שמים העמיקו ואני מוסר לכלוב
אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה הם העמיקו
משלי אני אמרתי^ז כל שאינו עולה לרגל
עובר בעשה^ח והם אמרו כל העולה לרגל ידקק
בחרב^ט ויהי בעת ההוא וירבעם יצא
מירושלם וימצא אותו אחיה השילוני הנביא
בדרך והוא מתכסס בשלמה חרשה תנא
משום רבי יוסי עת היא מוזמנת לפורענות
בעת פקודתם יאבדו תנא משום רבי יוסי עת
מוזמנת לפורענות^י בעת רצון עניתיך תנא
משום ר' יוסי עת מוזמנת לטוביה^{יא} וביום פקדי
ופקדתי עליהם חמאתם תנא משום רבי יוסי
עת היא מוזמנת^{יב} לפורענות^{יג} ויהי בעת ההוא
ויהי יהודה מאת אחיו תנא משום ר' יוסי עת
מוזמנת לפורענות^{יד} וילך הרבעם שכם כי
שכם בא כל ישראל להמליך אותו תנא
משום ר' יוסי מקום מוזמן לפורענות בשכם
עינו את דיה בשכם מכרו אחיו את יוסף
בשכם נחלקה מלכות בית דוד^{טו} וירבעם יצא
מירושלים אמר ר' חנינא בר פפא שיצא
מפיתקה של ירושלים^{טז} וימצא אותו אחיה
השילוני הנביא בדרך והוא מתכסס בשלמה
חרשה וישניהם לבדם בשדה מאי בשלמה
חרשה אמר רב נחמן בשלמה חרשה מה
שלמה חרשה אין בה שום דופי אף תורתו
של ירבעם לא היה בה שום דופי ד"א שלמה
חרשה שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם
מאי וישניהם לבדם בשדה אמר רב יהודה
אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם
שכל מעמי תורה מגולין להם כשדה^{יז} לכן תתני
שלוחים על מורשת גת בתי

אבובי לאכוב למלכי ישראל אמר ר' חנינא בר פפא
אתכם גת תתנו שלוחים לבניו בתי אבובי לאכוב
למלכי ישראל וכןסת ישראל שנאמר^א גזל אביו
ואמו ואמר אלא כנסת ישראל שנאמר^ב שבע
בן מוסר אבך ואל חמור הוא לירבעם בן נבט
שחטוהו^ג (בן נבט) את ישראל מאחרי^ד והחמיאם
המאה גדולה אמר רבי חנין בשתי
מקלות המתוות זו את זו^ה ודי זהב^ו אמרו דבי
ר' ינאי אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם
בשביל כסף זהב שהשפעת להן לישראל עד
שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב
משל אין ארי דורם וגוהם מתוך קופה של
תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר ר' אושעיא
עד ירבעם היו ישראל ונקים מעגל אחד
מכאן ואילך משנים ושלושה עגלים אמר ר'
יצחק אין לך כל פורענות ופורענות שבאה
לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה
דורות נגבה פסוק זה שנאמר^ז ויקרא באוני
קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש
כלי משחתו בידו^ח אחר הדבר הזה לא
שב ירבעם מדרך הרעה מאי אחר אמר ר' אבא
אחר שחטוהו הקב"ה לירבעם כבדו ואמר לו
חזור כך ואני ואתה וכן ישי נמייל בגן עדן
אמר לו מי בראש בן ישי בראש אי הכי לא
בעינא ר' אבהו הוה רגיל דהוה קא דריש
בשלושה מלכים חלש קבלי עליה דריש כיון
דאיתרשי

לפורענות. מקום מוכן לפורענות שם ענו אל
דינא שם נחלקה מלכות בית דוד שנאמר
(דברים י') וילך ירבעם שמה (בראשית י"ד י')
לכן תתני שלוחים על מורשת גת. על אשר
תתני שלוחים על מלכות דוד אשר
היה אהאב כן בעיני שחמך (דברים י') ויקח
דוד את גת מיד פלשתים והם מואלים זו
כמו שנאמר (שפיח י') וכן
אשר מלך אהאב היה את מי שחמך וימנע
לישך בתי אבובי סביבה ונחלק את פתח
מן מלכותו וסמך סמך. וכן תתני שלוחים
על מלכות ישראל סביבה פתח מן מלכות
ישראל וימנע לישך בתי אבובי סביבה
והם מואלים זו כמין שחמך וימנע לישך
בתי אבובי סביבה. וכן תתני שלוחים
על מלכות ישראל וימנע לישך בתי אבובי
סביבה. וכן תתני שלוחים על מלכות
ישראל וימנע לישך בתי אבובי סביבה.
(הפס"ט ב' י' א]

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

ואף אחיה השילוני טעה בדבר. דסגר
לסמייהו אחי ומתם באחר
מעשה: שנאמר ויאמר ה' אל יהוא וגו'
לעשות הישר וכתוב יהוא
לא שמור ה"לכת בתורת ה'. ואמרין מאי
גרמא ליה ואמר רבא חותמו
של אחיה השילוני טעה ומלל
הוא טעה: ושחטה שמים
העמיקו. שמים טעה כוכבים על
שם שמים אחריה לשמות לעשות
כוכבים: העמיקו. והעמיקו שאלמנו
של מי טעה לרגל ידקק חצרב כדי
שילכו וישחטו לפני העגלים: ואני
מוסר ב"ב. כלומר אנכי לא חשתי
כל כך לכבוד עומי לומר כל מי שאני
עולה לרגל ידקק חצרב כמו שחטו
הם לכבוד עומי טעה כוכבים אלא יסורין
נעלמא יסרמים כלומר דעבר נעשה
ל"ל שמים כלומר שמים טעה שמים
מחלמי העמיקו עד שחטו שמים
מינה כל מי טעה לרגל ומינה את
העגלים. ושחטה לשון שחטה:
מוזמנת פורענות. ששם נחלקה
מלכות ישראל דסמין ליה ויקח את
הסלמה ויקרעה לשנים עשר קרעים
וגו': וביום פקדי. נעשה נא
שכלל הסנהג מלכות מ' שנה שעמדו
במדבר יום מוזמן לפורענות זו מזו
בגמלי ט' נחצו דמית נחאסנה
ובסנהג: ויהי בעת ההוא ויהי יהודה.
מוזמנת לפורענות שחמך נחאסנה
שחטה וממו שני נזיו: בשכס
מכרו אחיו את יוסף. דלכתיב (בראשית
ל') הלא אחיך רועים נכסס ודומן
דלכתיב נעלמא היינו כפר סקמון לשכס
ונקראת על שם שס אי נמי כמדרשו
סחי דנין עליו להרגו: בשכס
נחלקה מלכות בית דוד. דלכתיב
מלכים (ב' י' א): מפתקה ש"י ירושלים.
ממללה שלל למורג זה לעולם ולא
לעולם חלק נעסודה: מפתקה. כגון
(צ"מ דף ט"ו). נפל פתקה מרקייע
כלומר מחוקק: על ירושלים הכתוב
ומתום זה: שום דופי. ממוסג גמ':
שחטה. דכתיב דבר מורג פין ירבעם
לאחיה: ויתתה בת קול ואמרה.
כשהמליכו את ירבעם: מי שחרג.
דוד: את הפלשתי. וע"י כן היה
מוריס לכס גת לכן תתני שלוחים לנזיו
שחטנו עומי מלכות בית דוד ותמליכו
אחרים: בתי אבובי אבוב. למלמי
בית דוד אתם מכוסים והלכתם את
מלכי ישראל לפיכך מהיו נמסרין
לאכס דוד עומי כוכבים שם שמי
כז: אין אביו אלא הקב"ה שנאמר

ואף אחיה השילוני טעה וחתם דהא יהוא
צדיקא רבה היה^א שנאמר^ב ויאמר ה' אל יהוא
יען אשר הטיבות לעשות הישר בעיני ככל
אשר בלכבי עשית לבית אהאב בני רביעים
ישבו ק"ך על כסא ישראל וכתוב^ג ויהוא לא
שמור דלכת בתורת ה' אלהי ישראל בכל
לבבו לא סר מעל חמאת ירבעם אשר החמיא
את ישראל מאי גרמא ליה אמר אביו^ד ברית
ברותה לשפתיים שנאמר^ה אהאב עבד הבעל
משל יהוא יעבדנו הרבה רבא אמר חותמו
על אחיה השילוני ראה וטעה^ו (א) דכתיב
ושחטה שמים העמיקו ואני מוסר לכלוב
אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה הם העמיקו
משלי אני אמרתי^ז כל שאינו עולה לרגל
עובר בעשה^ח והם אמרו כל העולה לרגל ידקק
בחרב^ט ויהי בעת ההוא וירבעם יצא
מירושלם וימצא אותו אחיה השילוני הנביא
בדרך והוא מתכסס בשלמה חרשה תנא
משום רבי יוסי עת היא מוזמנת לפורענות
בעת פקודתם יאבדו תנא משום רבי יוסי עת
מוזמנת לפורענות^י בעת רצון עניתיך תנא
משום ר' יוסי עת מוזמנת לטוביה^{יא} וביום פקדי
ופקדתי עליהם חמאתם תנא משום רבי יוסי
עת היא מוזמנת^{יב} לפורענות^{יג} ויהי בעת ההוא
ויה

הדפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 396

וזיכה את הרבים. שלימד תורה לכל ישראל: צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל. ומשפטיו שעם ישראל כחילו הוא עשאו: אשר חטא ואשר החטיא את ישראל. מדלל קאמר על חטאת ירבעם וישראל, שמע מינה שהכל תלוי בירבעם:

יט מתלמידיו של אברהם אין מספיקין בידו לעשות אבינו. למד ממנו והולך בדרכיו:

הרבים, זכות הרבים תלוי בו קכט, שנאמר (דברים לג), צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל קל. ירבעם חטא והחטיא את הרבים, חטא הרבים תלוי בו קלא, שנאמר (מלכים א טו), על חטאות ירבעם (בן נבט) אשר חטא ואשר החטיא את ישראל קלב: יט כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו, מתלמידיו של אברהם אבינו קלג.

פירוש המשניות להרמב"ם

ההסתפקות באברהם הוא אומרו למלך סדום אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך וגו' וזה תכלית ההסתפקות והוא שיניח אדם ממון גדול ולא ינהה ממנו אפילו בדבר מועט אבל והירותו אמרו לשרה ביום בואו מצרימה הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את ובא [כ"ב טו]. כפי' שלא הסתכל בצורתה הסתכלות שלימה רק ביום ההוא וזה תכלית הוהירות ועוד אמרו על הגר אחר שלקחה הנה שפחתך בידך עשי לה כטוב בעיניך מורה שלא היה לו רצון להתענג עמה וכן כשבקשה ממנו שרה לגרשה עם ישמעאל עד שתמנעהו מנשות אחריה בעבור המשגל העיד הכתוב שהרע בעיניו על ישמעאל לבד והוא אמרו וידע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו. אלו כולם מופתי הוהירות ואמנם ענותותו הראו אמרו ואנכי עפר ועפר. והתפרסם לבלעם הרשע החריצות על הממון והוא כדאמרו מארס נהרים בעבור הממון אשר נשכר בו לקלל את ישראל והוא אמרו יתב' אשר שכר עליך את בלעם בן בעור וכו'. ואמנם רוב תאוותו בענין המשגל היא סבת עצתו לבלק שיפקיר הנשים לזנות עם ישראל וישים זונות

יח ירבעם חטא וכו'. זה כולו מבואר שאלו הענינים על צד הגמול והעונש כי מי שיחלוק לא לכוונת סתירת דברי חבירו אלא לרצותו לדעת האמת יתקיימו דבריו ולא יפסיקו. וכל מי שיישר בני אדם יגמלוהו ה' יתברך כשימנעהו מן החטא וכל מי שיטעה בני אדם יענשוהו ה' יתברך כשימנעהו מן התשובה וזה מבואר אין קושי בו כשתבין מה שכללנוהו בפי' השמיני: יט עין טובה *). כבר ביארנו פעמים רבות שענין עין טובה היא ההסתפקות. ונפש שפלה. היא הוהירות. ורוח נמוכה. היא הענוה יתירה כמו שהתבאר בפרק שלפני זה. והשלש שכנגדן היא החריצות לקנות הממון והוא עין רעה ורוח התאוה והוא נפש רחבה והגאווה והוא רוח גבוהה והשלש מעלות ההן תתפרסמו לאברהם אבינו ומפני זה יקרא כל מי שימצאו בו אלו המעלות מתלמידיו של אברהם אבינו מפני שהתנהגו במדותיו וכל מי שימצאו בו אלו הג' פחיתות הוא מתלמידיו של בלעם הרשע אחר שהתנהג במדותיו ואני אזכור המקומות שהתבארו בהן אלו המעלות לאברהם והפחיתות ההן כולן לבלעם והן נמצאות כולן בתורה אמנם

(* טכאן שיר' לעמי' הכא.

מלאכת שלמה

תלמידו של אברהם. שלשה דברים תלמידו של בלעם עין טובה ונפש שפלה ורוח נמוכה תלמידו של אברהם עין רעה ונפש רחבה ורוח גבוהה תלמידו של בלעם מה בין תלמידו של אברהם לתלמידו של בלעם תלמידו של בלעם יורדים לניהלם שנאמר ואתה אלהים

הרבים וכו'. פי' ר"י ה"מ שהוא טיב מחלה אצל שאינו טיב ומלמד לאחרים חורה יכול להיות שחטא על ידו כדאשכחן באחר נמסכה חגיגה. אין מספיקין. כך ז"ל. יט חה נוסח משנה זו כפי מה שהגיה הר"ר יהוסף ז"ל כל שיש בידו שלשה דברים

י ב י

תפארת ישראל

י ב י

מיימי ראה שנחשב לו כחטאיו עלמנו: קלב חה נכתב אצל ענשו, כשלא השאיר לו נעשה שריר. ומדלל קרא חטאו עם חטא ישראל, ש"מ דשקולין הן, ולולא החטיא ישראל לא היה נענש כל כך. מיהו גם לא הספיקוהו לשיב, דהרי ראה המופת הגדול והטורף שעשה איש אלהים, ואעפ"כ לא שב, ש"מ דמשמים עכבדו. [ומ"ש חו"ל] [פסגה דין דק"צ א'] שחטא הקב"ה ואמר חור כן וכו'. אין ר"ל שהקב"ה דבר עמו ממש, דאך יבא אותו שאין לי חלעה"ב, ורק לגימא גדולה שמשרה שכינה על עמ' [כנסה דין ק"ג ב'] ובלעם נמי רק משום טובת ישראל נעשה נביא [נמדנר רנה רפ"ק]. אלא ר"ל ש"י אותו הפלא שראה הו"ל כאלו חטאו הקב"ה לשיב, ואפ"ה לא שב מדלל פיעוהו משמים, ש"ל הקב"ה, חור כן בעמך ושלא אפייער, והוא חשב בלבו שגאם ירעה לשיב, ע"כ שרץ שידה חמלה שכן יש בלעם. דהיינו שידה שרק ודעו הן מלבי ישראל, ובמ"ש אהם נשבעתי בקדשי אם לזרז אהם, והטופר בזה אין לו חלק לשה"ב, חה אחד מ"יג עקרים. ולפיכך נמחשבת גאווה אהם אי הכי לא בעינא לשב, דאך אחמול החלטה שחממתי אין לנו חלק בזה וגו': קלג אפילו הוא עכ"ס,

קכח דלא די שלא ימנעוהו מחטאים אחרים, כ"א אפילו ירעה לעשות חטאיו על חטאיו לא יסיעוהו לכן משמים כשאר הבא לטהר. וכל זה כדי שלא יהא נג"ע ותלמידו נגיהנס: קכט דלא חייא דהחובה הרנים אע"ג שימנעוהו מחטא, עכ"פ כיון שלא הכריעוהו לזכות, א"כ אין לו מקום בשכר הרוחני. ע"י קאמר זכות הרנים תלוי בו, דנחשב לו כאלו הוא עשאו: קל דא"ה לומר שזדקת ה' עשה היינו שקיים משרע"ה המורה, דפשיטא שקיים משרע"ה המורה, ומה רבותא. אלא ה"ק כמו הקב"ה שעושה זדקה לעמו ומטיב להם, כ"כ עשה הוא, דהרי לימד משפטיו ה' דהיינו המורה, עם ישראל. ומדל"ק קרא לימד, אלא עשה, ש"מ דהלימוד נחשב כמעשה, אף שלימד להם כמה מלות שלא קיימן הוא, כגון מלות התלויות בארץ או התלויות במקרה כחליצה וכדומה, אפ"ה מדכות הרנים תלוי בו, נחשב כאלו עשאו ממש: קלא לא מיימי ראה דאין מספיקין בידו לשב, חה פשוט, דהרי א"ה שישו על מה שחטאים אחרים עדיין, והוא הגרימם לחטאו. רק

ציונים
ירבעם חטא והחטיא
את הרבים. עי' ר"ה
י"ז ע"ה:

שינויי נוסחאות
זכות הרבים. נכ"ק
זכות... תלוי בו.
נכ"ק ונמחו"ו תלוי
בו. צדקת ה'. נכ"ג
נמחו"ו צדקת... וזהו
עפ"י כה"ק שאינם
מוגהים. ירבעם חטא
בו. נכ"ק לימא עד סוף
המשנה. נמחו"ו ירבעם
בן נבט. את הרבים.
נמחו"ו את ישראל.
תלוי בו. נמחו"ו בטעות
תלוי... מל חטאות
ירבעם (בן נבט). נכ"ג
כי על... נמלסם א' (ט"ו),
ל לימא וכו' מוקפות גם
נמחו"ב. יט כ"ב מי
שיש בידו ג' דברים
(הל"ה). נכ"ק כל שיש
בו ג' דברים ולימא וכו'
ולימא גם נמחו"ו (ושם
כל מי...) וכו' נכ"ג.
מתלמידיו של אברהם
(אבינו). נכ"ק תלמידו
של אברהם ולימא וכו'
ולימא גם נמחו"ו (ושם
תלמידו).

ישרים

פרק יא

מסילת

⁶³⁹ היא המוסרת אותו לסכנות רבות ומתשת את כחו ⁶⁴⁰ ברב הדאגה אפלו אחרי השיגור הרבה. וכן שנינו (שם מ"ז): ⁶⁴¹ "מרבה נכסים מרבה דאגה". היא ⁶⁴² המעברת פעמים רבות על מצות התורה ⁶⁴³ ואפלו על חקות השכל הטבעיים.

⁶⁴⁴ יתירה עליה חמדת הכבוד, ⁶⁴⁵ כי כבר היה אפשר שיכבש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך ⁶⁴⁶ הכבוד ⁶⁴⁷ הוא הדוחק, כי אי אפשר לו לסבל ולראות את עצמו ⁶⁴⁸ פחות מחבריו, ועל דבר זה

ביאורים

(רבינו יונה, אבות ב, ו). ⁶³⁹. היא המוסרת אותו לסכנות רבות. חמדת הממון גורמת לאדם להכניס עצמו בסכנות רבות. ⁶⁴⁰. ברוב הדאגה. שדואג תמיד היכן לשמרו מפני הגניבה, וכיצד להרויח ממנו עוד ועוד. ⁶⁴¹. מרבה נכסים מרבה דאגה. אדם המרבה את רכושו ומדמה שעל ידי נכסים ועושר יבלה ימיו בטוב ובנעימים, מרבה עליו דאגה - משום שחושש תמיד שמא יגלוהו או שמא יבואו עליו לסטים ויהרגוהו, ועל זה אמר שלמה (קהלת ה, יב): "מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל, והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון" (ע"פ מגן אבות רבינו יונה ורע"ב). ⁶⁴². המעברת פעמים רבות על מצוות התורה. שמחמתה עובר על איסורי תורה. וז"ל שערי קדושה לרח"ו ז"ל (מובא באבן שלמה פ"ג הג"ה ב'): החמדה אב הטומאה, כי מביאה לשנאה ומביאה לידי גזל ושבועת שקר ולידי רציחה, והיא העשירית שבעשרת הדברות שקולה ככולם כו' והוא כופר בהשגחה וכו'. ⁶⁴³. ואפילו על חוקות השכל הטבעיים. כלומר, היא מביאה אותו גם להנהגות מנוגדות לשכל הישר [כגון, הנהגתו עם בני ביתו, וכן בצרכי גופו כאכילה שתיה ומנוחה]. ⁶⁴⁴. יתירה עליה. חזקה ממנה (מחמדת הממון). ⁶⁴⁵. כי כבר היה אפשר וכו'. כלומר, מצד עצמו יכול האדם לכבוש וכו'. ⁶⁴⁶. הכבוד. חמדת הכבוד. ⁶⁴⁷. הוא הדוחק. את שכלו של האדם יותר מכל ההנאות והתאוות. [וטעם שהכבוד הוא דוחק לב האדם יותר משאר ההנאות, נראה דהיינו משום דיתר ההנאות הם דברים חיצוניים, אבל ענין הכבוד הרי הוא דבר פנימי בנימי נפשו של האדם, כמש"כ הרמב"ם בפיהמ"ש ריש פ' חלק (פי כהן)]. ⁶⁴⁸. פחות מחבריו. מבואר שיסודה של תאות הכבוד הוא ג"כ קנאה, שרואה אחרים שהם למעלה ממנו, אשר לכן תאות הכבוד היא אחות הקנאה וכמש"כ רבינו

עיונים מסילת פרק יא ישרים

נִכְשְׁלוּ רַבִּים וְנִאֲכָרוּ. הִנֵּה ⁶⁴⁹יִרְבְּעָם בֶּן נֶכֶט לֹא
נִטְרָד מִהָעוֹלָם הֵבֵא אֶלָּא בַּעֲבוּר הַכְּבוֹד, ⁶⁵⁰הוּא
מֶה שֶׁאָמְרוּ ז"ל (סנהדרין קב, א): תִּפְסֹו הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּבִגְדוֹ, אָמַר לוֹ, חֲזֹר בָּךְ וְאֲנִי וְאַתָּה ⁶⁵¹וְבֶן
יִשִּׁי ⁶⁵²נִטְיִיל בֶּגֶן עֵדֶן. ^(נט)אָמַר לוֹ מִי בְּרֹאשׁ, אָמַר

נט. אמר לו מי בראש, אמר
לו בן ישי בראש. נשאלת
השאלה: מדוע נאמר לירבעם
שבן ישי יהיה בראש? הרי
מתחילה הזכיר הקב"ה את
ירבעם לפני בן ישי? התשובה
היא שאכן ירבעם היה ראוי
להיות בראש, כפי משמעות

דברי הקב"ה בתחלה. אך כששאל על כך בפירוש הפסיד כבוד זה, כי הוכיח בזה שאין תשובתו
שלימה. הקב"ה רצה שישב מאהבה, בלי לצפות לגמול, ואילו באמת היה עושה כן, אכן היה ראוי
להיות בראש. אבל כשהראה שתשובתו היא על מנת לקבל פרס, איבד סיכוי זה (ערוך לנר, סנהדרין
קב. כלי יקר מלכים-א יג, לג).

אלא שעדיין יש לשאול: מדוע ירבעם שאל על כך? וכי לא שמע את דברי הקב"ה שיטייל עמו לפני
בן ישי?! אלא שבעלי גאווה תאבים לשמוע את שבחם מאחרים. הלכך, אף שודאי הבין ירבעם את
הרמז שיהיה בראש, גאוותו לא הניחה לו להסתפק בכך והוצרך לשמוע מה' בפירוש שיהיה בראש.
מדה רעה זו היא שגרמה שישב לו ה' שבן ישי יהיה בראש, ועל כך השיב ירבעם שאם כן אין הוא
רוצה בכך ('שיחות מוסר' תשלב, כט).

ביאורים

לעיל. 649. ירבעם בן נכט. מלך ישראל, החטיא את ישראל בעגלי הזהב שעשה ובמניעת העלייה
לירושלים [ירבעם מרד במלך רחבעם בנו של שלמה המלך, ויסד את מלכות עשרת השבטים. כדי
שלא יעלו העם לבית המקדש בירושלים וישבו לסור למרותם של מלכי בית דוד, עשה ירבעם שני
עגלי זהב, אחד בבית אל ואחד בדן, ואמר להם "רב לכם מעלות ירושלים, הנה אלהיך ישראל אשר
העלוך מארץ מצרים" (מלכים-א' יב, כה-לג)]. 650. הוא מה שאמרו ז"ל. על הכתוב (מלכים-א' יג,
לג): "אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה" ושאלו שם: אחר איזה דבר? ומשיב ר' אבא: "אחר
שִׁתְּפֹשׁוּ הַקֶּבֶת" וכו'. 651. ובן ישי. דוד המלך. [דוד היה בעל תשובה מפורסם, לאחר המעשה של
בת שבע (שמאל-ב פרק יב). משום כך, כלל אותו הקב"ה בקבוצה "שיטיילו בגן עדן". כעת הקב"ה
הזמין את ירבעם להיות כדוד, לחזור בתשובה ולקבל גמול דומה (רי"ף בעין יעקב; עיון יעקב)].
652. נטייל בגן עדן. ביטוי להנאה מזיו השכינה באופן ישיר ומיידי, שזהו הגמול הגדול ביותר שאליו
יכול אדם לצפות (יד רמה).

מסילת פרק יא ישרים עיונים

לו בן ישי בראש. אמר לו, ⁶⁵³אי הכי לא בעינא. מי גרם לקרחה שיאבד הוא וכל עדתו עמו, אלא מפני הכבוד, ומקרא מלא הוא (במדבר טז י): ⁶⁵⁴וּבְקִשְׁתֶּם גַּם ⁶⁵⁵כְּהֹנֵה. וְחֻכְמִינוּ זְכוּנוֹם לְבִרְכַּת הַגִּידוּ לָנוּ (במדב"ר יח, ב) כִּי כָל זֶה נִמְשָׁךְ מִפְּנֵי שְׂרָאָה ⁶⁵⁶אֲלִיצָפָן בֶּן עֲזִיאל נָשִׂיא ⁶⁵⁷וְהָיָה רוּצָה לְהִיּוֹת הוּא נָשִׂיא בְּמִקְוָמוֹ. ⁶⁵⁸הוּא שְׂגָרָם לְפִי דַעַת חֻכְמִינוּ זְכוּנוֹם לְבִרְכַּת אֵל הַמְּרַגְּלִים שִׁיּוּצִיאוּ דָּבָה עַל הָאָרֶץ וְגִרְמוּ מִיתָה לָּהֶם וּלְכָל דּוֹרָם ^(ס)מִירָאָתָם פֶּן יִמְעַט כְּבוֹדָם בְּכִנְיַת הָאָרֶץ, שְׂלֵא יִהְיוּ הֵם נְשִׂאִים לְיִשְׂרָאֵל ⁶⁵⁹וְיַעֲמְדוּ אַחֲרֵיהֶם בְּמִקְוָמָם. עַל מָה הִתְחִיל שְׂאוּל ⁶⁶⁰לְאַרְבֵּי אֵל דָּוִד, אֲלֵא מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, שְׁנֵאמַר (ש"א יח, ז-ט): ⁶⁶¹וְתַעֲנִינָה הַנָּשִׁים

ביאורים

653. אי הכי לא בעינא. אם כן, איני רוצה בכך, והמשיך בדרכו הרעה. 654. ובקשתם גם כהונה. משה רבינו מראה בדבריו שסיבת מחלוקתם של קורח ועדתו היא שלא הספיק להם כל המעלות שקיבלו אלא ביקשו גם כהונה. 655. כהונה. שררה. כמו שנאמר (ש"ב ח, יח) "ובני דוד כהנים היו" (יושר מסילה). 656. אליצפן. את אליצפן. 657. והיה רוצה להיות הוא נשיא במקומו. כך אמר קורח: הואיל ואני בנו של יצהר בן קהת בן לוי, ואחי אבי היו ארבעה, שנאמר: "ובני קהת, עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל" (שמות ו, יח). עמרם הבכור זכה שנטלו שני בניו (הם משה ואהרן) גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול; מי ראוי ליטול את הגדולה השניה (שהיא הנשיאות על בני קהת), וכי לא אני שאני בן יצהר שהוא בן שני לעמרם?! והוא (משה) לא עשה כן אלא מינה לנשיא את בן אחיו הקטן מכולם (אליצפן בן עוזיאל), לפיכך אני בא וחולק עליו ומבטל את דבריו ומערער על כלל כהונת שבט לוי. 658. הוא שגרם. כלומר, הכבוד. 659. ויעמדו אחרים במקומם. שבארץ ישראל שאוירה מחכים ועיני ה' אלקיך בה, ומעלתה וקדושתה גדולה, בודאי בני ישראל יתעלו למדרגה רוחנית גבוהה יותר, והם לא יהיו ראויים להיות נשיאים עליהם אלא אחרים, גדולים מהם (עיין בספר 'אור יהל'). 660. לארוב אל דוד. לרדוף את חיי דוד. 661. ותענינה וגו'. כאשר נכנסו לעריהם חיילי ישראל עם דוד לאחר שהרג את גלית, קדמו את פניהם הנשים מכל ערי ישראל לשבח על הנצחון, הרימו קולן הנשים המשמחות